

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za družbene vede

Boštjan Kozina

Mentorica: prof. dr. Ljubica Jelušič

**PRISPEVEK SLOVENSKE VOJSKE PRI
USPOSABLJANJU NOVE IRAŠKE VOJSKE**

Specialistično delo

Vrhnika, 2009

POVZETEK

Sodelovanje Slovenske vojske v Iraku predstavlja udeležbo na eni od mednarodnih operacij in misij, v katerih Republika Slovenija kot polnopravna članica zveze Nato in mednarodnih organizacij pravzaprav mora sodelovati.

Kljub jasno, zakonsko opredeljenim nalogam in posledicam, ki jih prinese članstvo v tovrstnih organizacijah, pa je sodelovanje v različnih mednarodnih operacijah in misijah praviloma predmet različnih polemik in javnih razprav ter s tem oblikovanja javnega mnenja.

Nazorno se je to pokazalo tudi v primeru, ko se je takratno slovensko politično vodstvo z neposredno udeležbo odločilo sodelovati pri postavitvi in usposabljanju nove iraške vojske, po tem ko je bila leta 2004, na vrhovnem srečanju zveze Nato v Istanbulu, sprejeta odločitev o pomoči Iraku pri usposabljanju varnostnih sil kot nujnem elementu za stabilizacijo države in zagotavljanje dolgotrajnega miru.

Naloga zajema več ciljev proučevanja, katerih namen je med drugim poudariti varnostne sile in njihov pomen za nacionalno varnost, oceniti prispevek Republike Slovenije in prikazati vlogo slovenske vojske v povojni obnovi Iraka ter poudariti pomen enotnosti politike in podpore javnosti pri tovrstnem vključevanju v mednarodne operacije in misije.

S pomočjo kronologije dogodkov je osvetljeno sodelovanje Republike Slovenije v Iraku z več zornih kotov. Na eni strani z vidika javnega mnenja, neenotnega političnega stališča in pisanja medijev v času odločanja za sodelovanje, skozi dogajanje v času samega sodelovanja in v času sprejemanja odločitve ob koncu sodelovanja v Natovi misiji usposabljanja v Iraku.

Na drugi strani pa je prikazana t.i. »Cost-Benefit« perspektiva, ki zajema tako koristi države Republike Slovenije kakor tudi pridobljene izkušnje za notranjo, strokovno javnost in Slovensko vojsko.

Skozi delovanje različnih mednarodnih organizacij s poudarkom na Natovi misiji usposabljanja v Iraku je prikazan prispevek mednarodne skupnosti pri postavljanju novih iraških varnostnih sil v postkonfliktnem Iraku. Avtor pričujočega dela je sam

aktivno sodeloval v omenjeni misiji in tako iz lastne izkušnje podal nekatere informacije ter objektivno kritično osvetlil prispevek Slovenije in slovenske vojske na eni, ter odnos politike in posledično javnosti do tovrstnega sodelovanja, na drugi strani.

KLJUČNE BESEDE

Slovenska vojska, Iraške varnostne sile, varnost, javno mnenje

SUMMARY

The participation of the Slovenian Armed Forces in Iraq represents collaboration in one of the international operations and missions, in which Slovenia is obliged to participate as a full member of NATO and other international organizations. Despite the fact that obligations are defined in legislation and the consequences of membership in such organizations are clear, the participation in various international operations and missions is a subject of political discussions and, as a consequence, shapes the public opinion.

This was evident, when the Slovenian political leadership decided to directly participate in creating and training the new Iraqi military forces. This decision was made in 2004, after the NATO Istanbul summit, where it was decided that assisting Iraq in training its security forces was a crucial factor in stabilizing the country and ensuring long-term peace.

This thesis has several research goals, the aim of which is to emphasize the security forces and their importance for national security, evaluate the contribution of the Republic of Slovenia and show the role of the Slovenian Armed Forces in the post-war rebuilding effort in Iraq. Another goal is to emphasize the importance of political unity and public support for this type of participation in international operations and missions.

By using the chronology of events, the participation of the Republic of Slovenia is illuminated from several angles. On the one hand, the paper looks at the public opinion, divided political support and media reports in the period leading to the decision to participate, throughout the engagement and during the period, when the participation in the NATO training mission in Iraq was over. On the other hand, it takes a look at the Cost-Benefit view, which includes the benefits for the Republic of Slovenia as well as the experience gained by the internal professional audience and the Slovenian Armed Forces.

The contribution of the international community to creating the Iraqi Security Forces in post-conflict Iraq is shown by observing the operations of different international organizations with emphasis on the NATO training mission. The author of this paper has actively participated in the mission and contributed certain information based on his own experience to provide an objective and critical insight view into the contributions of Slovenia and the Slovenian Army on the one hand and the attitude of politics and consequently of the public to such participation on the other.

KEY WORDS

Slovenian Armed Forces, Iraqi Security Forces, Security, Public opinion

KAZALO

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

1	UVOD	11
2	METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR	14
2.1	OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA	14
2.2	OPREDELITEV CILJEV PROUČEVANJA	15
2.3	HIPOTEZE	15
2.4	UPORABLJENE METODE	16
3	TEMELJNI POJMI	17
3.1	NACIONALNA VARNOST	17
3.2	IRAŠKE VARNOSTNE SILE – IVS	18
3.3	VEČNACIONALNO POVELJSTVO ZA RAZVOJ, ORGANIZIRANJE, USPOSABLJANJE, OPREMLJANJE IN VZDRŽEVANJE IRAŠKIH VARNOSTNIH SIL (MULTI-NATIONAL SECURITY TRANSITION COMMAND- IRAQ – MNSTC-I)	19
3.4	NATO IN NATOVA MISIJA ZA USPOSABLJANJE	20
4	USPOSABLJANJE IRAŠKIH VARNOSTNIH SIL PRED NATOVO MISIJO ZA USPOSABLJANJE	22

5	DELOVANJE NTM-I ZNOTRAJ IRAŠKEGA VOJAŠKEGA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA	29
5.1	ZDRUŽENA ŠTABNA ŠOLA	29
5.2	IRAŠKA VOJAŠKA AKADEMIJA	33
5.3	IRAŠKO POVELJSTVO ZA DOKTRINO IN USPOSABLJANJE	37
5.4	PRISPEVEK SLOVENSKE VOJSKE V IRAŠKEM VOJAŠKEM IZOBRAŽEVALNEM SISTEMU	41
6	POMEN SLOVENIJE IN SLOVENSKE VOJSKE V NTM-I	46
6.1	USPOSABLJANJE POLICIJSKIH ENOT IZVEN IRAKA	46
6.2	KRONOLOGIJA KLJUČNIH DOGODKOV SODELOVANJA SLOVENSKE VOJSKE V NTM-I	47
6.3	JAVNO MNENJE IN PISANJE MEDIJEV	51
6.4	ARGUMENTI ZA ODHOD V IRAK	58
6.5	NOTRANJA STROKOVNA JAVNOST	61
7	VERIFIKACIJA HIPOTEZ	68
8	ZAKLJUČEK	72

LITERATURA

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Tabela 3.1: Število pripadnikov iraškega ministrstva za obrambo ob začetku leta 2006 in ob koncu leta 2008.	18
Graf 6.1: Podpora sodelovanju Slovenske vojske na različnih geografskih območjih (v letu 2007).	52
Graf 6.2: Podpora sodelovanja Slovenske vojske v mednarodnih mirovni in humanitarnih operacijah.	54
Graf 6.3: Podpora sodelovanju Republike Slovenije v mednarodnih mirovni operacijah.	55
Graf 6.4: Prikaz skupne napotitve pripadnikov SV v MOM od leta 1997 do 2008.	63

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

BSU	<i>Base Support Unit</i> , Enota za oskrbo vojaške baze
CENTCOM	<i>Central Command</i> , Centralno poveljstvo
CMATT	<i>Coalition Military Assistance Training Team</i> , Skupina za vojaško pomoč in usposabljanje
COIN	<i>Counter Insurgency</i> , Protiuporniško bojevanje
CPA	<i>Coalition Provisional Authority</i> , Začasna civilna uprava
CPATT	<i>Civilian Police Assistance Training Team</i> , Skupina za neposredno pomoč in usposabljanje Policijskih enot
DLI	<i>Defence Language Institute</i> , Inštitut za jezikovno obrambno usposabljanje
DSSI	<i>Defence Strategic Studies Institute</i> , Inštitut za strateške obrambne študije
EU	Evropska unija
IMAR	<i>Iraqi Military Academy Rustamiyah</i> , Iraška vojaška akademija Rustamija
ITDC	<i>Iraqi Training and Doctrine Command</i> , Poveljstvo za doktrino in usposabljanje
IVS	Iraške varnostne sile
ISF	<i>Iraqi Security Forces</i> , Iraške varnostne sile
JFC	<i>Joint Force Command</i> , Združeno poveljstvo sil
JHQAST	<i>Joint Headquarters Advisory Support Team</i> , Skupina za mentorstvo vojaškim poveljstvom
JIPTC	<i>Jordan International Police Training Center</i> , Mednarodni policijski center za usposabljanje Jordanija
JSC	<i>Joint Staff College</i> , Združena štabna šola
LLC	<i>Lessons Learned Centr</i> , Center za učenje iz izkušenj
MNF-I	<i>Multi-National Forces – Iraq</i> , Mednarodne sile Irak
MNSTC-I	<i>Multi-National Security Transition – Iraq</i> , Večnacionalno varnostno tranzicijsko poveljstvo za Irak
MOM	Mednarodne operacije in druge misije
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> , Organizacija Severnoatlantske pogodbe
NDU	<i>National Defence University</i> , Univerza za nacionalno obrambo
NTECG	<i>Nato Training and Equipment Co-Ordination Group</i> , Natova skupina za usposabljanje in opremljanje
NTIM	<i>Nato Training Implementation Mission</i> , Natova misija za implementacijo usposabljanja
NTM-I	<i>Nato Training Mission Iraq</i> , Natova misija za usposabljanje Irak
ORHA	<i>Office of Reconstruction and Human Assistance</i> , Urad za obnovo in humanitarno pomoč
OZN	Organizacija združenih narodov
SACEUR	<i>Supreme Allied Commander Europe</i> , Najvišji Natov poveljnik v Evropi
SV	Slovenska vojska
TTC	<i>Tactical Training Command</i> , Poveljstvo za bojno usposabljanje
VS OZN	Varnostni Svet Organizacije združenih narodov
ZDA	Združene države Amerike

1 UVOD

Ko se je večina slovenskih državljanek in državljanov v sredini avgusta 2006 predajala sončnim žarkom na plaži je četverica slovenskih vojakov iz sestave drugega kontingenta Slovenske vojske stopila na iraška tla.

S tem se je dejansko začelo moje delo v Natovi misiji za usposabljanje iraških varnostnih sil. Kljub dolgotrajnim pripravam doma v Sloveniji, kljub pridobljenim informacijam, ki mi jih je dal moj predhodnik ter klub desetdnevnim pripravam v Italiji nisem natančno vedel s čim vse se bom moral spopasti v naslednjih šestih mesecih.

V trenutku, ko sem zapustil udobje klimatiziranega vojaškega letala, je bila moja prva skrb preživetje v tem novem okolju. Že samo vdihovanje ekstremno suhega in na 52 stopinj celzija ogretega zraka je bil velik napor, vendar so bile obremenitve okolja na naša telesa, med bivanjem v varnostno zelo tveganem okolju, hitro pozabljene.

Moje neposredno sodelovanje pri oblikovanju nove iraške vojske se je končalo februarja 2007, a sem po vrnitvi v domovino še dobro leto spremljal dogajanja, povezana s sodelovanjem Slovenske vojske v Natovi misiji usposabljanja, tj. do januarja 2008. V tem času sem tudi sodeloval pri pripravah naslednjih odprav Slovenske vojske v Irak, predvsem kot prenašalec izkušenj pri delu z Iračani.

V začetku leta 2009, ko sta bila aktivno sodelovanje Slovenije in neposredna prisotnost Slovenske vojske v Iraku končana, je napočil primeren trenutek, da se pogleda na dogajanje v zadnjih letih ter da s svojega zornega kota prikažem slovenski prispevek pri usposabljanju nove iraške vojske.

Z januarjem 2009 sta se iz Iraka predčasno vrnila še zadnja vojaka Slovenske vojske. S tem se je zaključila »neka nesmiselna misija« (Petrovčič 2008), v katero se je podala Slovenija pred skoraj petimi leti.

K pisanju naloge so me spodbudila tudi taka in podobna pisanja medijev, kakor tudi moje osebno razočaranje ob dejstvu, da naše sodelovanje pri usposabljanju iraške vojske, iraške policije ter neposredne donacije opreme in orožja, s čimer smo

pomagali usposobiti nove iraške varnostne sile, v Sloveniji ni bilo predstavljeno na primeren način.

V svoji nalogi sem skušal z mojega stališča orisati čas sprejemanja odločitev za aktivno sodelovanje pri obnovi Iraka, čas sodelovanja v Natovi misiji usposabljanja iraške vojske in razmere ob koncu tega sodelovanja.

Ker sem velik del omenjene odisejade spremljal bolj ali manj aktivno, saj sem se je tudi udeležil, se mi zdi umestno, da na enem mestu, s svoje perspektive pojasnim kako pomemben je bil naš prispevek v mozaiku, ki ga lahko poimenujemo izgradnja nove iraške vojske.

Izgradnja varnostnih sil je pogoj za zagotavljanje notranje varnosti, s katero se omogočijo pogoji za oblikovanje novega, stabilnega Iraka kar je neposreden prispevek k umiritvi razmer v regiji in manjšemu ogrožanju svetovnega miru.

Za stabilen in predvsem miren Irak so potrebne močne in visoko izurjene varnostne sile. Nato je bila edina organizacija, ki je bila v letu 2004 sposobna izvajanja usposabljanja, tako v kadrovskega kakor tudi v materialnem smislu.

Od Slovenije, polnopravne članice severnoatlantskega zavezništva, je bilo pričakovati pozitivno stališče glede angažiranja NATO v Iraku, še več, fizična prisotnost in neposredna udeležba v reševanju varnostne situacije v Iraku je bila skoraj obveza.

V nalogi želim prikazati bistveno vlogo NATO ter pomemben prispevek Slovenije in Slovenske vojske pri izgradnji iraškega vojaškega izobraževalnega sistema, kot temelja novih varnostnih sil.

Od Slovenije kot polnopravne članice severnoatlantskega zavezništva se je pričakovalo, da bo podprla Natovo delovanje v Iraku, še več, fizična prisotnost in neposredna udeležba pri reševanju varnostne situacije v Iraku je bila skoraj obveza.

V nalogi želim prikazati bistveno Natovo vlogo ter pomemben prispevek Slovenije in Slovenske vojske pri oblikovanju iraškega vojaškega izobraževalnega sistema kot temelja izgradnje novih varnostnih sil.

Na koristi sodelovanja v Natovi misiji za usposabljanje v Iraku je treba gledati skozi prizmo mednarodnih odnosov v Evropi in tudi širše. S tem je Slovenija dobila neposredno vrednost v svetovnem merilu, kar nam priznava večina razvitih držav.

V nalogi pa želim tudi opozoriti na napake, storjene pri interpretaciji sodelovanja Slovenije in Slovenske vojske, za domačo laično javnost, ker ni bilo primerne enotnosti političnega vrha, prav tako ni bila dovolj poudarjena vrednost omenjenega sodelovanja.

Ob tem ne smemo zanemariti pridobljenih neprecenljivih izkušenj udeležencev Natove misije za usposabljanje ter s tem, v smislu učenja iz izkušenj, neposredne koristi za celotno Slovensko vojsko.

2 METODOLOŠKO - HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA

V nalogi želim osvetliti situacijo znotraj iraških varnostnih sil v času po koncu operacije »Iraška svoboda« (Iraqi freedom) od aprila 2003 pa do konca leta 2008. Pri tem bom opozoril na kronično pomanjkanje šolanega kadra znotraj varnostnih sil (policije in vojske) ter na potrebo po postavitvi novega iraškega vojaškega izobraževalnega sistema pod okriljem koalicijskih sil in zveze Nato.

Ob koncu slovenskega sodelovanja v Natovi misiji za usposabljanje iraške vojske želim na enem mestu in s svojega gledišča zaokrožiti delovanje ter poudariti pomembnost tega sodelovanja za iraško vojsko, državo Slovenijo, Slovensko vojsko in za odnos Slovenije do stabilizacije razmer v tej regiji.

S specialističnim delom želim celostno predstaviti udeležbo Slovenije in Slovenske vojske v povojnem oblikovanju iraških oboroženih sil ter s tem pokazati pomen tovrstnih misij tako za udeležence kakor tudi za slovensko javnost (notranjo – strokovno, a tudi zunanjo). Spoznanja pa bo mogoče smiselno uporabiti pri prihodnjih podobnih misijah SV, pri izkazovanju potreb po tovrstnih misijah ter za argumentirano zagovarjanje podobnih, v prihodnosti sprejetih odločitev političnega vodstva.

2.2 OPREDELITEV CILJEV PROUČEVANJA

Splošni cilj specialističnega dela je poiskati in prikazati neposreden prispevek in morebitne učinke sodelovanja Slovenije v povojni obnovi Iraka, njegovih varnostnih sil ter pomen angažiranja pripadnikov Slovenske vojske.

Izvedbeni cilji:

- ocena varnostnih sil in njihov pomen v nacionalni varnosti,
- opis delovanja Natovih sil,
- pomen in organiziranost vojaškega šolstva,
- ocena sodelovanja Slovenije,
- prikaza deleža Slovenske vojske,
- poudariti pomen enotnosti politike in podpore javnosti,
- verificirati hipoteze in poudariti vrednost pridobljenih izkušenj za delovanje v prihodnosti.

2.3 HIPOTEZE

- Nato kot neokupacijska sila je s svojo kadrovsko, strokovno in materialno pomočjo bistveno pripomogel k postavitvi vojaškega izobraževalnega sistema v Iraku.
- Udeležba slovenskih vojakov je pripomogla k uspehu Natove misije za usposabljanje v Iraku in pri izgradnji nove iraške vojske.
- Slovenska vojska je s sodelovanjem v Natovi misiji za usposabljanje v Iraku pridobila dragocene izkušnje za delovanje v večnacionalnih misijah ter za delovanje v varnostno tveganem okolju.

2.4 UPORABLJENE METODE

Pri svojem delu sem uporabil naslednje metode:

- opisno metodo ter metodo uporabe in analize virov sem uporabil za predstavitev razmer v Iraku med leti 2005 in 2009, ko je delovala Natova misija za usposabljanje, ter za prikaz pomena izgradnje varnostnega sistema za zagotavljanja notranje varnosti suverene države;
- za prikaz strukture Natove misije za usposabljanje in njenega področja delovanja sem uporabil predvsem elektronske vire, ker še ni dovolj dostopnih primarnih virov;
- metodo uporabe in analize pisnih virov sem izbral tudi za oris javnega mnenja, predvsem politike, do same udeležbe slovenskih vojakov v Natovi misiji za usposabljanje;
- z metodo intervjuja sem pridobil podatke o delovanju ostalih pripadnikov SV v Natovi misiji za usposabljanje, njihove neposredne naloge, interakcije s pripadniki drugih vojsk ter njihov pogled na prispevek Slovenske vojske v delovanju Natove misije za usposabljanje;
- metodo opazovanja z lastno udeležbo pa sem uporabil za pojasnilo zbranih podatkov o delovanju Natove misije za usposabljanje ter za prikaz mojega videnja delovanja Natove misije za usposabljanje, kakor so jo razumeli Iračani, pripadniki mednarodnih enot, slovenski vojaki, ter nenazadnje slovenska javnost.

3 TEMELJNI POJMI

3.1 NACIONALNA VARNOST

Nacionalno varnost opredelimo kot varnost državnega naroda oziroma nacije. Vsebine, ki jih lahko zajema predstavljajo varnost državnega ozemlja, varnost življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdževanje suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe v želji po zagotavljanju kakovosti življenja. Nacionalno varnost znotraj varnostnega sistema prvenstveno zagotavljajo varnostne sile (Grizold 1999).

Po končani invaziji koalicijskih sil in razglasitvi konca večjih oboroženih spopadov v Iraku praktično ni bilo varnostnih sil, ki bi lahko izvajale naloge zagotavljanja notranje varnosti. S tem so bili ustvarjeni idealni pogoji za razvoj in kasneje tudi razcvet odporniškega gibanja, ki se je oblikovalo v štiri osnovne kategorije. Kjer je bilo odporništvo sektaško diferencirano, je prišlo do medetičnih konfliktov, spopadov ter prvih znakov državljanske vojne. Na drugi strani je bil del odporniškega gibanja že od samega začetka strnjen okrog muslimanskih skrajnežev, ki so samo še izkoristili ponujene razmere za boj proti »novodobnim križarjem«. Tretja kategorija spada v klasični kriminal - prilaščanje vsega, kar je imelo vrednost in se je v danem trenutku dalo prodati na črnem trgu. V tej kategoriji ne smemo zanemariti divjega lastninjenja, prilaščanja nepremičnin v povezavi z medetičnim nasiljem. V četrto kategorijo pa sodijo preprosti ljudje, ki so se zatekli k nasilju zaradi obrambe svojih življenj, življenj svojih bližnjih, osebne lastnine ter zagotovitve osnovnih življenjskih dobrin.

3.2 IRAŠKE VARNOSTNE SILE – IVS

Ker so prav varnostne sile znotraj obrambno varnostnih sil tisti ključni element, ki zagotavlja notranjo varnost in s tem nacionalno varnost, si pogledimo kakšne pa so sploh bile Iraške varnostne sile (Iraqi Security Forces - ISF) pred pričetkom delovanja Natove misije za usposabljanje v Iraku.

Velika večina držav ki so kakorkoli sodelove v obnovi Iraka priznava da je bila največja napaka novega iraškega vodstva pod vodstvom ameriške administracije storjena z razpustom vseh iraških varnostnih sil po maju leta 2003. Zelo težko je bilo v nadaljevanju postaviti na noge zadostne varnostne sile za tako veliko in konfliktno državo kakršna je sodoben Irak¹.

Za lažje razumevanja hitrega razvoja in dvigovanja usposobljenosti varnostnega sistema sem primerjal podatke za čas sodelovanja Slovenske vojske v Natovi misiji usposabljanja v Iraku, torej iz začetka leta 2006 ter podatke ob koncu leta 2008. Ker je bila Slovenska vojska udeležena samo pri usposabljanju Iraške vojske sem primerjal samo podatke za ministrstvo za obrambo.

Tabela 3.1: Število pripadnikov iraškega ministrstva za obrambo ob začetku leta 2006 in ob koncu leta 2008.

	JANUAR 2006	DECEMBER 2008
Army	105.600	174.280
Training and Support Forces	/	15.583
Air Force	500	3.690
Navy	800	3.596
TOTAL MOD Forces	106.900	197.149

Vir: US Department of Defense Measuring Stability and Security in Iraq (23. januar 2006, 22. december 2008)

¹ Do razpusta varnostnih sil bivšega režima je prišlo zaradi nezaupanja ameriške administracije v koruptivne in ideološko usmerjene varnostne sile ter zaradi zamer in maščevanja novega iraškega vodstva nad pripadniki bivšega, predvsem sunitskega vojaškega vodstva. Treba je razumeti, da je nekdanji iraški predsednik Saddam Husein preko varnostnih pretežno sunitskih sil trdo držal vajeti celotnega Iraka, čeprav ga je uradno podpiral manjšinski del prebivalstva.

Iz prikazanih podatkov je jasno razviden številčni napredek iraških oboroženih sil, deloma pa je možno razbrati tudi vsebinski preskok. Kot je razvidno se je pojavil nov segment v strukturi oboroženih sil tj. enote za oskrbo in usposabljanje. V dobrih dveh letih je bil postavljen vojaški izobraževalni sistem, ter sistem oskrbovanja lastnih enot, ki je postal sestavni element vseh vojaških struktur, od vodov do brigad in celo znotraj civilnega dela ministrstva za obrambo ter znotraj izobraževalnih institucij.

Kar je iz predstavljenih podatkov bolj ali manj nevidno, pa je dejstvo da so iraške vojaške enote s svojo novo usposobljenostjo predstavljale dobro protiutež upornikom, da so bile sposobne izvajati kompleksne operacije do bataljonskega nivoja in da so predstavljale zadostem odtis (footprint) na terenu da so lahko postopno pričele prevzemati odgovornost za varnost v iraških provincah v svoje roke (US Department of Defense Measuring Stability and Security in Iraq).

3.3 VEČNACIONALNO POVELJSTVO ZA RAZVOJ, ORGANIZIRANJE, USPOSABLJANJE, OPREMLJANJE IN VZDRŽEVANJE IRAŠKIH VARNOSTNIH SIL – MNSTC-I

Odgovor na popolno nesposobnost zagotavljanja notranje varnosti države je bila ustanovitev MNSTC-I. Ob svojem nastanku, junija 2004 je prevzelo ključno vlogo pri vodenju in usposabljanju iraških varnostnih sil, kar je bilo neko smiselno nadaljevanje Začasne civilne uprave.

Deluje znotraj Večnacionalnih sil za Irak (Multinational Forces-Iraq – MNF-I) in je odgovorno za razvoj, organizacijo, usposabljanje, opremljanje in vzdrževanje celotnih iraških varnostnih sil tako znotraj ministrstva za notranje zadeve kakor tudi znotraj ministrstva za obrambo (Lokovšek 2007, 48).

Danes, ko so iraške varnostne sile že formirane in izgrajene, je glavni cilj MNSTC-I izboljšanje sposobnosti iraških varnostnih sil in institucij v procesu zagotavljanja nacionalne varnosti s postopnim zmanjševanjem vključevanja koalicijskih sil.

V sodelovanju z odgovornima ministrstvoma je MNSTC-I uspelo formirati več kot 115 bataljonov znotraj vojske in policije. Lahko trdimo, da je uspešno izvedlo

opremljanje, oboroževanje in usposabljanje preko 600.000 pripadnikov iraških varnostnih sil.

Danes so te enote razporejene po vsem Iraku, kjer prevzemajo odgovornost za varnost in zaščito lokalnega prebivalstva, kar je osnovni pogoj za delovanje države.

Res je, da v obdobju od 2004. leta do konca leta 2007 skoraj ni bilo ustanovljene iraške enote, obnovljenega vladnega posloplja ali pa izvedene vojaške operacije brez sodelovanja pripadnikov MNSTC-I in brez denarnih sredstev severnoatlanskega zavezništva. Z izboljšanimi varnostnimi razmerami, večjim retokom ljudi in dobrin ter s ponovno vzpostavitvijo države prava in proste trgovine se v državno blagajno steka vedno več denarja, kar je eden temeljnih pogojev, da lahko Irak samostojno skrbi za svoje lastne varnostne sile. S tem se ustvarjajo tudi pogoji za postopno umikanje MNSTC-I, MNF-I in celotne mednarodne skupnosti iz Iraka.

3.4 NATO IN NATOVA MISIJA ZA USPOSABLJANJE - NTM-I

Na vrhovnem srečanju Nata v Istanbulu (2004) je bila na prošnjo Začasne civilne uprave, da bi nova iraška vojska dobila pomoč pri izobraževanju in drugo tehnično pomoč, sprejeta odločitev o pomoči Iraku pri usposabljanju njegovih varnostnih sil. Glavna naloga je bila najti čim boljše metode za izvedbo usposabljanja znotraj Iraka in zunaj njegovih meja. Hkrati pa so začeli z usposabljanjem ključnih visokih iraških častnikov. Na zasedanju so tudi pozvali vse članice, naj prispevajo sredstva in kadre za začetek misije.

Konec poletja 2004 je prvih 50 častnikov in podčastnikov, večinoma iz združenega poveljstva zavezniških sil Neapelj (Joint Force Command - JFC), že začelo opravljati svoje naloge v Iraku. Tako hitra reakcija je bila mogoča zgolj z osebjem JFC, ki ima pod svojim poveljstvom že osebje, predvideno za tovrstne krizne naloge.

Naloge, s katerimi so se spopadli prvi pripadniki Natove misije za usposabljanje so se skladno z razvojem varnostne situacije v Iraku in rastjo iraških varnostnih sil postopno spreminjale do današnjega obsega pomoči.

NTM-I danes še vedno izvaja pomembno vlogo pri izgradnji in razvoju iraških varnostnih sil z uporabo tristopenjskega modela pomoči – usposabljanje, svetovanje in mentorstva pri usposabljanju.

V začetni vlogi usposabljanja je bilo celotno usposabljanje pripravljeno, organizirano in izvedeno z Natovimi inštruktorji ob pomoči iraških prevajalcev. V nadaljevanju se je vloga mednarodnih pripadnikov nekoliko zožila na pripravo programov in načrtov usposabljanj, izdelavo nabora znanj, potrebnih za posamezne tečaje ter na spremljanje in svetovanje pri izvedbi usposabljanj pod vodstvom iraških inštruktorjev. Ob koncu delovanja slovenskih vojakov v NTM-I je bila vloga Natove misije za usposabljanje namenjena usmerjanju inštruktorjev pri izdelavi posameznih načrtov ter svetovanju vodstvu vojaške akademije (IMAR) in Združene štabne šole (JSC) v odnosih do krovne organizacije Univerze za nacionalno obrambne (NDU) ter posameznih resornih ministrstev.

4 USPOSABLJANJE IRAŠKIH VARNOSTNIH SIL PRED NATOVO MISIJO ZA USPOSABLJANJE – NTM-I

Za zagotavljanje kakovosti življenja in delovanje države je treba znotraj nacionalne varnosti zagotoviti vsaj nekaj temeljnih vsebin: varnost državnega ozemlja, varnost življenja ljudi in njihove lastnine, ohranitev in vzdrževanje suverenosti ter uresničevanje temeljnih funkcij družbe. Zagotavljanju teh osnovnih vsebin so znotraj varnostnega sistema, namenjene predvsem varnostne sile.

Če država nima dovolj razvitega nacionalnega varnostnega sistema, ki bi s svojimi varnostnimi silami lahko zagotavljal nacionalno varnost, potem tako državo hitro začno upravljati nelegalne skupine, razbohota se kriminal in pravila ulice.

Največja napaka, ki je bila storjena pri obnovi Iraka in jo očita celotna mednarodna skupnost, priznava pa jo tudi koalicija držav, ki je vodila vojno proti Iraku (2003), je bila storjena s popolnim razpustom vseh državotvornih in varnostnih struktur v državi. S tem je bila zapravljena možnost ponovnega rekrutiranja nekdanjih že izurjenega vojaškega osebja ter možnost reintegracije tega osebja v obnovo države. Po drugi strani pa je bila s tem dana možnost prehoda izurjenega kadra na stran upornikov in teroristov. Še najbolj izrazito se je to pokazalo v kurdske delu države, kjer se je zelo hitro organizirala nova, etnično čista kurdska vojska, večinoma sestavljena iz pripadnikov razpuščenih iraških enot.

Varnostna politika kot temelj vzpostavitve, vzdrževanja in ohranjanja nacionalnega varnostnega sistema praktično ni obstajala.

Ko pa je po formiranju Začasne iraške vlade varnostna politika opravljala svojo vlogo, je svojo funkcijo izvajala po diktatu ZDA (začasni civilni upravitelj) in ob ignoriranju notranjih varnostnih problemov.

Dejstvo, da je bil povojnemu Iraku vsiljen razvoj v smeri zahodnega tipa demokracije, je vplivalo tudi na oblikovanje in razvoj nacionalnega varnostnega sistema, primerljivega z modelom nacionalnega varnostnega sistema sodobne družbe. Ob upoštevanju dejstva, da skoraj ni bilo delovanja varnostne politike, ter ob popolnoma porušenem sistemu varnostne strukture je bilo samoumevno, da se bo prebivalstvo v svoji prvinski želji po samozaščiti varnostno samoorganiziralo. V tej umetno

ustvarjeni praznini, ko institucionalna varnost ni bila zagotovljena so nastali idealni pogoji za razmah organiziranega kriminala, bratomornih obračunov in za širitev terorističnih organizacij. Večina Iračanov je »brezvladje« izkoristila za poravnanje nastalih krivic iz preteklosti in za divje prilaščanje vsega, kar bi jim lahko pomagalo pri lastnem preživetju in zagotavljanju eksistence svojim bližnjim.

V teh pogojih, po koncu vojnih spopadov leta 2003², se je Irak znašel pred težko nalogo - zagotavljati notranjo varnost. Organi in službe znotraj varnostne strukture, potrebni za izvajanje varnostne politike in zagotavljanje notranje varnosti in stabilnosti, so bili skoraj v celoti razpuščeni. Vrzel, ki je s tem nastala, je bila na lokalnem področju zelo uspešno zapolnjena s pestrimi kriminalnimi – terorističnimi – uporniškimi združbami.

Ker poznam razmere v postkonfliktni obnovi Iraka menim, da je srž problemov v nelegitimnost in nesprejetje tistih, ki danes želijo obnoviti Irak.

Danes govoriti o teoriji odnosov v Iraku je skoraj nemogoče predvsem zaradi intenzivnosti odnosov in hitrega dogajanja. Po drugi strani pa lahko na dogajanja v Iraku gledamo kot na model zelo dinamičnih in intenzivnih procesov.

Zanimivo je, da so prehodi od kooperativnih do destruktivnih odnosov ekstremno kratki ter radi eskalirajo v odprt spopad. Vendar se, vsaj v večini primerov, tudi zelo hitro umirijo in zopet dobijo neko normalno obliko sodelovanja. Konfliktna spirala, v kateri so ujeti subjekti v Iraku, je v stalnem gibanju, zanke pa so zelo majhne in ozke.

Ključni problem je na eni strani nepoznavanje zgodovinskih razsežnosti in razmer v državi ter nepoznavanje države treh narodov (Šterbenc 2005, 457-470), na drugi strani pa popolni razpust vsega institucionalnega v iraški družbi, kar je imelo kakšnekoli povezave z nekdanjim sistemom in vladajočo stranko nekdanjega predsednika Sadama Huseina – stranko Baath.

V to konfliktno situacijo so se kmalu po koncu bojnih operacij bolj ali manj uspešno začele vključevati, vmešavati različne mednarodne organizacije; nekatere kot

² Predsednik ZDA, Bush, G. W., razglasi konec večjih spopadov že maja 2003

zaščitnice in skrbnice človekovih pravic, druge pa zaradi izražanja svojih političnih ali ekonomskih interesov v Iraku.

Organizacija združenih narodov (OZN) ni bila preveč uspešna s svojo prisotnostjo v Iraku. Takoj po koncu bojnih operacij je v Irak poslala svojega posebnega odposlanca z nalogo, da usklajuje dejavnosti posameznih agencij OZN in nevladnih organizacij pri povojni obnovi Iraka. Že avgusta leta 2003 pa je bil odposlanec OZN v terorističnem napadu na sedež OZN v Iraku ubit. Takoj zatem so Irak začasno zapustile OZN in vrčina nevladnih organizacij.

Na drugi strani pa se iraška oblast zelo hitro zave problema podhranjenosti policijskih in obrambnih struktur. Prošnja koalicijskim silam za materialno in kadrovsko pomoč, s katero bi preobrazila policijske vrste in postavila nov obrambni sistem, je najprej seveda uslišana pri koalicijskih silah (ZDA in Velika Britanija). Kljub temu pa iraška vlada dokaj hitro spozna, da teče opremljanje, izobraževanje in formiranje novih oboroženih sil prepočasi, zato želi čim hitreje izgraditi nove varnostne policijske in vojaške enote ter prevzeti nadzor nad svojimi varnostnimi silami.

ZDA (in Velika Britanija) kot gonilna sila koalicije razglasi konec bojnih operacij 1. maja 2003. Koalicijske sile ostanejo v Iraku z nalogo, da zagotavljajo varnostne pogoje za obnovo države.

Mednarodne varnostne sile so z resolucijo OZN 1546 (2004) postale legitimen subjekt. Iraška začasna vlada dobesedno zaprosi Varnostni svet in generalnega sekretarja OZN za dodelitev mandata koalicijskim silam. Ključna naloga, ki jim je bila zaupana, je zagotavljanje varnosti in stabilnosti v državi dokler iraške varnostne sile ne bodo sposobne same zagotavljati notranje varnosti in stabilnosti države.

Tako kot sankcionirana država ustvarja bližnjice za izogibanje sankcijam za izpolnjevanje lastnih interesov, tako tudi oborožene sile z svojim mandatom iščejo vrzeli za izpolnjevanje nacionalnih interesov.

Ameriško obrambno ministrstvo je že v začetku leta 2003 ustanovilo Urad za obnovo in humanitarno pomoč (Office of Reconstruction and Humanitarian Assistance - ORHA), pod vodstvom generala Garnerja z namenom, da sodeluje pri obnovi države in nudi humanitarno pomoč (begunci, lakota, epidemije,). Popolnoma je bila ignorirana možnost oboroženega upora in eskalacija terorizma, premalo pozornosti pa je bilo namenjeno oblikovanju učinkovite civilne uprave. Po samo nekaj mesecih neuspešnega delovanja je njegovo vlogo prevzela začasna civilna uprava Paula Bremerja.

Začasna civilna uprava (Coalition Provisional Authority - CPA) je na prvo mesto postavila varnost in šele v nadaljevanju obnovo civilne infrastrukture, gospodarstva in postavitev mehanizmov vladanja. To je bil pozitiven pristop, saj demokratične družbe ni mogoče graditi če spopadi še trajajo in če ni zagotovljenih osnovnih pogojev za preživetje prebivalstva. Ob dejstvu, da je bil Bremer odgovoren neposredno ameriškemu obrambnemu ministru in ne več vojaškemu poveljstvu CENTCOM (Central Command), je bil nadzor nad obnovo Iraka skoncentriran izključno v obrambnem ministrstvu ZDA.

Ustanovitev večnacionalnega varnostno tranzicijskega poveljstva (Multi-National Security Transition Command-Iraq - MNSTCI), odgovornega za razvoj, organiziranje, usposabljanje, opremljanje in vzdrževanje iraških varnostnih sil, predstavlja organizacijo ameriškega obrambnega ministrstva, neposredno podrejeno CENTCOM-u. Naloga omenjenega organa, ki je med Iranci zelo dobro sprejet, je pomoč iraški vladi pri izgradnji sistema in infrastrukture ter opremljanje in usposabljanje iraških varnostnih sil v obeh odgovornih ministrstvih: vse s ciljem bojevati se proti terorizmu ter zagotavljati stabilno okolje za vladavino prava v duhu varovanja človekovih pravic in svoboščin. V širšem pomenu pa predstavlja zagotovilo razvoja proste trgovine, notranje in zunanje varnosti Iraka in s tem stabilnost v regiji.

Za področje civilne policije je organizirana skupina za neposredno pomoč in usposabljanje policijskih enot (Civilian Police Assistance Training Team - CPATT), ki z roko v roki z iraškim ministrstvom za notranje zadeve spodbuja razvoj ministrstva in njegovih sil. Ta skupina ima cilj razvijati sposobnosti zagotavljanja in vzdrževanja notranjega reda in miru znotraj celotne države, da se omogoči delovanje pravne države ter s tem spoštovanje človekovih pravic in svoboščin.

Za oborožene sile pa je bila v začetku ustanovljena skupina za neposredno pomoč že formiranim in delujočim iraškim vojaškim enotam (Coalition Military Assistance Training Team - CMATT), ki se je v letu 2007 razdelila na skupino za vodenje kopenske vojske (Coalition Army Advisory Training Team - CAATT) in skupino za ponovno izgradnjo zračnih sil (Coalition Air Force Training Team - CAFTT).

Skupina za pomoč kopenskim silam zagotavlja svetovalno vlogo iraškemu ministrstvu za obrambo ter aktivno pomoč pri ustanavljanju, opremljanju, organiziranju usposabljanja ter vzdrževanju iraških oboroženih sil.

Skupina za postavitev zračnih sil pa je namenjena usposabljanju in svetovanju pri formiranju novih zračnih sil. Osnovna naloga je priprava in oblikovanje enot, sposobnih protiuporniških delovanj, s poudarkom nadzorovanja kopenske meje iz zraka. Pomoč se nanaša tudi na iskanje nove vloge letalstva, določitev njegovih zmogljivosti ter formiranje letalskih baz.

Manjši del predstavlja še (Joint Headquarters Advisory Support Team - JHQAST), namenjen za mentorstvu najvišjim poveljstvom iraške vojske v procesu odločanja, pripravi ter vodenju operacij.

Poleg tega, da omenjene strukture intenzivno usposabljuje iraške varnostne sile, s ciljem zagotovitve stabilizacije in varnosti v Iraku, vlagajo še ogromne vsote denarja v izgradnjo infrastrukture ter opremljanje iraške policije in vojske.

Na pobudo civilnega upravitelja Iraka Paula Bremerja – prošnjo začasne iraške vlade premierja Allawija (2004) za pomoč pri izobraževanju in za drugo tehnično pomoč novi iraški vojski je Nato, na vrhovnem srečanju v Istanbulu sprejel odločitev, da nudi

pomoč Iraku pri usposabljanju njegovih varnostnih sil z misijo za implementacijo usposabljanja imenovano (NATO Training Implementation Mission – NTIM). Glavna naloga je bila najti čim boljše metode za izvedbo usposabljanja tako znotraj Iraka in zunaj njegovih meja, istočasno pa so takoj začeli z usposabljanjem ključnih visokih iraških častnikov. Na zasedanju so tudi pozvali vse članice, da naj prispevajo sredstva in kadre, s katerimi bi omogočili, da bi misija začela delovati

Že v začetku poletja 2004 je prvih 50 častnikov in podčastnikov, večinoma iz Združenega poveljstva zavezniških sil Neapelj, (Joint Force Command - JFC) začelo z opravljanjem svojih nalog v Iraku.

Na podlagi poročila Natove misije za implementacijo usposabljanja (NTIM), ki se je konec avgusta 2004 vrnila z ocenjevalne misije v Iraku, je vojaški odbor Nata pripravil vojaški nasvet za razpravo na Severnoatlantskem svetu (Grizold 2005, 90).

Septembra 2004 je Severnoatlantski svet na podlagi poročila misije sprejel odločitev o širitvi Natove pomoči vključno z ustanovitvijo Centra za usposabljanje, izobraževanje in doktrino. Center je kasneje opravljal pomembno vlogo tudi pri prevajanju učnega gradiva ter pri pripravi programov usposabljanj za Univerzo nacionalne obrambe (National Defence University - NDU).

V novembru je Nato v sodelovanju z iraškim ministrstvom za obrambo pripravil zadostne prostorske in materialno-tehnične zmogljivosti za nadaljnjo širitev misije. Ker je bilo delovanje misije še vedno postavljeno v varnostno zelo tvegano območje je bila posebej urejena zaščita Natovega osebja.

Dogovorjeno je bilo, da varovanje osebja izvajajo, pod ameriškim nadzorom posebej usposobljene iraške oborožene sile. Za vojaško bazo Al Rustamija je bil tako predviden en bataljon iraške vojske.

Najvišji vojaški predstavnik Nata v Evropi SACEUR (Supreme Allied Commander Europe) je decembra leta 2004 sprejel odločitev, ki je tlakovala pot za širitev misije na predvidenih 300 pripadnikov v Iraku. Močno se je povečala udeležba pri usposabljanju srednjega in visokega častniškega kadra, kakor tudi vloga pri spremljanju in usmerjanju izgradnje novega iraškega vojaškega izobraževalnega sistema.

S tem ukazom se je misija tudi preimenovala v Natovo misijo za usposabljanje - Irak³ (Lokovšek 2007, 50) (Nato Training Mission–Irak - NTM-I)⁴.

Ne smemo pa zanemariti dejstva, da se je kar lepo število visokih častnikov in civilnih oseb iraških ministrstva za notranje zadeve ter obrambnega ministrstva usposabljal v različnih evropskih državah (Stavanger – Norveška, Oberammergau – Nemčija, Sandhurst – Anglija)

³ V nadaljevanju bom uporabljal prevod, kot ga je dejansko uporabljala notranja strokovna javnost Slovenske vojske, in ga je korektno povzel že Lokovšek v svojem specialističnem delu.

⁴ V izjavi dr. Rupla, takratnega ministra za zunanje zadeve, 13. januarja 2006 je podan prevod misije NTM-I, »Misija NATO za usposabljanje varnostnih sil v Iraku«, ki pa je v bistvu ponesrečen prevod.

5 DELOVANJE NTM-I ZNOTRAJ IRAŠKEGA VOJAŠKEGA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

Natova misija za usposabljanje je od konca leta 2004 pa vse do sredine leta 2009 igrala vidno vlogo v pomoči iraški vladi pri postavitvi in usposabljanju nove iraške vojske. Glavnina dela misije je bila namenjena trem osnovnim enotam vojaškega izobraževalnega sistema: Združeni štabni šoli, (Joint Staff College - JSC) in Iraški vojaški akademiji, (Iraqi Military Academy - IMAR), obe s sedežem v Al Rustamiji na jugovzhodnem obrobju Bagdada, ter Poveljstvu za doktrino in usposabljanje (Iraqi Training and Doctrine Command - ITDC).

Poleg tega pa Natova misija za usposabljanje s svojimi terenskimi skupinami za usposabljanje (Training Team) nudi pomoč še v Združenemu operativnemu centru, (Joint Operations Centre - JOC), Ministrstvu za obrambo in Nacionalnemu operativnemu centru, (National Operations Centre - NOC). Naloga misije je še, da organizira predavanja in tečaje iz osnov računalništva, jezikovne tečaje in različne funkcionalne tečaje za častnike ter da skrbi za šolanja zunaj iraških meja.

5.1 ZDRUŽENA ŠTABNA ŠOLA – JSC

JSC je bila ustanovljena 1928 kot iraška vojaška šola in je neprekinjeno delovala do invazije na Irak leta 2003, ko je bila najprej zaprta in kasneje skoraj popolnoma porušena.

Generalni sekretar Nata Jaap de Hoop Scheffer in iraški premier Ibrahim Jaafari sta septembra 2005 skupaj odprla JSC. V letu 2004 so bila izvedena ključna obnovitvena dela na stavbah, iraški inštruktorji pa so končali usposabljanje iz osnov vojaškega izobraževanja po sistemu »Nauči učitelje« (Train the Trainer) ter računalniški tečaj.

Nato je odigral pomembno vlogo ne samo pri usposabljanju novih iraških inštruktorjev JSC, pač pa tudi pri preskoku na nove metode dela in predvsem pri sprejemanju novega načina usposabljanja ter vojaške miselnosti. Prva naloga NTM-I in JSC je bila usposobiti devet iraških polkovnikov in petnajst podpolkovnikov, ki so

predstavljali jedro učiteljskega zbora nove sodobne JSC. Z novim jezikovnim znanjem, pristopi v usposabljanju ter z osvojeno Natovo doktrino sodobnega bojevanja bo sobojevanje iraških in koalicijskih sil lažje.

Omeniti je treba, da je bila šola vodena po britanskih načelih od svojega nastanka leta 1928 do nastopa vladavine iraškega predsednika Sadama Huseina, ko so v vojaški izobraževalni sistem vstopili ruski svetovalci. Deloma gre to pripisati tudi dejstvu, da je v obdobju pred invazijo na Irak leta 2003 iraška vojska kupovala ogromno ruske vojaške tehnike.

Slika 5.1: Generalni sekretar Nata Jaap de Hoop Scheffer in iraški premier Ibrahim Jaafari uradno odpirata JSC.

Vir: arhiv avtorja

V okviru štabne šole hkrati tečeta dva tečaja, in sicer za nižje štabne častnike (Junior Staff Officers) do nivoja polkovnika in za višje častnike (Senior course) do generalov. Tečaja normalno trajata od sedem in pol do devet mesecev in pol. Šola lahko naenkrat sprejme do 120 slušateljev tečajnikov.

Kljub dolgi tradiciji trpijo iraške oborožene sile hudo pomanjkanje visoko usposobljenega štabnega kadra. V zadnjih tridesetih letih so imeli predvsem Suniti privilegij, da so se lahko udeleževali visokega vojaškega izobraževanja, izbrani pa so bili na podlagi lojalnosti predsedniku Sadamu in ne zaradi vodstvenih sposobnosti. To je pomenilo, da so bili praktično vsi diplomanti JSC suniti, ki so bili popolnoma zvesti predsedniku. To je vnašalo dodaten razkol v oborožene vrste. Nekateri diplomanti (predvsem tisti ki so šolanje končali v zadnjem desetletju) so na poziv iraške vlade ponovno vstopili v obrambne vrste, vendar zaradi njihove preteklosti obstaja dvom o njihovi lojalnosti do sedanje vlade.

Obstajajo celo indici, da naj bi nekateri aktivno sodelovali s sunitskimi uporniki in z vstopom v vrste varnostnih sil samo izvajajo obveščevalno dejavnost za upornike.

Prva tečaja pod novim iraškim vodstvom ob mentorstvu NTM-I sta se začela 25 septembra 2005, sprva kot dvomesečni pripravljalni tečaj angleškega jezika in osnov računačništva. Slušatelji so se seznanili s štabnimi dolžnostmi do vključno generalštabnih, z vključevanjem enot v združeno bojevanje, načrtovanjem operacij in procesom odločanja ter vojaškim voditeljstvom. Poleg tega pa so proučevali še taktiko in operatiko s fokusom na proti terorističnem boju in bojevanju v urbanem okolju. Slušatelji, ki so uspešno končali šolanje so bili pripravljani za prevzeti ključne naloge na bataljonskem in brigadnem nivoju.

Tečajniki na višještabnem šolanju pa so dodatno pridobili še znanja s področja mednarodnih odnosov, nacionalne varnosti, obrambne politike, vodenja ter mednarodnega in humanitarnega prava.

Pripadniki Nata so pomagali pri pripravi, organizaciji in izvedbi tečajev kot mentorji, z vlogo usmerjanja in nadzorovanja poteka usposabljanja. Bistvo izvedbe je bilo, da so iraške častnike poučevali iraški učitelji – inštruktorji. Natovo osebje se je v proces izobraževanja vključevalo samo kjer je bilo nujno potrebno ali pa kot gostujoči predavatelji.

Vodstveni kader NTM-I in vsi mentorji so z razvojem JSC v zadnjih treh letih izjemno zadovoljni. S skupnimi močmi je JSC dosegel končne operative zmogljivosti poleti 2007, kar pomeni, da razpolagajo z vsemi materialnimi in

tehničnimi potrebščinami ter imajo zadostno število usposobljenega osebja za izvedbo tovrstnih tečajev v prihodnosti.

Pri usposabljanju visokih iraških častnikov gre seveda za gradnjo hrbtenice boja proti upornikom česar se dobro zavedajo tudi voditelji upornikov.

Ker so slušatelji v JSC za izgrajeni in bolj ali manj lojalni pripadniki iraških varnostnih sil, je na njih težko vplivati. Zato so največkrat na udaru njihovi družinski člani. Pogosto se je dogajalo, da so z grožnjo, da bodo ubili ali ugrabili družinskega člana izsiljevali posamezne slušatelje. Najpogostejša reakcija, ki jo je bilo opaziti, je bila, da je slušatelj enostavno izginil, zjutraj pač ni prišel na usposabljanje.

Vsakršen trud, dabi dobili kakršnokoli informacijo o izginulem, je bil zaman, nikoli nismo izvedeli, kaj se je v resnici zgodilo.

5.2 IRAŠKA VOJAŠKA AKADEMIJA – IMAR

Iraško vojaško akademijo (Iraqi Military Academy Rustamiyah - IMAR) so leta 1923 v Al Rustamiji ustanovili Britanci. Akademija je bila oblikovana po modelu prestižne vojaške akademije na Otoku v Sandhurstu. S tem se je začela vojaška tradicija v Iraku, ki se nadaljuje tudi še danes. Po dolgotrajni odsotnosti tujcev, med vladavino nekdanjega predsednika Sadama Huseina je vodstvo akademije maja leta 2004 zaprosilo koalicijske sile za pomoč pri ponovni vzpostavitvi usposabljanja in urjenja častniškega kadra v IMAR, saj je akademija, v Al Rustamiji, med spopadi v letu 2003 doživela enako usodo, kot večina iraških vojaških objektov in institucij. Poleg tega, da je bila močno poškodovana, je bila praktično popolnoma izropana. Po celoviti obnovi je bila ponovno odprta leta 2005, končne zmogljivosti pa je dosegla v letu 2007, tudi ob izdatni pomoči pripadnikov SV in z donacijami materialnih sredstev in orožja Slovenije.

Slika 5.2: IMAR ob koncu spopadov, maj 2003.

Vir: arhiv avtorja

NTM-I je imela pomembno vlogo pri izdelavi programov, selekciji kadra, izvajanju usposabljanja, vodenju dela iraških inštruktorjev skratka, pri delovanju celotne akademije. To je bilo obdobje, v katerem akademija ne bi obstala brez izdatne pomoči mednarodne skupnosti.

Prvih 73 kadetov je v obnovljeni akademiji končalo šolanje januarja 2006, isto leto pa je diplomiralo skupno 572 kadetov. Normalna letna kvota slušateljev je okrog 800, vendar so z manjšimi organizacijskimi in prostorskimi prilagoditvami na IMAR sposobni sprejeti do 1200 kadetov.

Danes je IMAR ena od štirih vojaških akademij v Iraku, vendar še vedno velja za najstarejšo in najprestižnejšo. V celoti jo vodijo iraški inštruktorji in učitelji, ob mentorstvu mednarodnega osebja NTM-I. IMAR je bila tudi ena prvih vojaških institucij, ki je tudi logistično popolnoma prišla pod okrilje ministrstva za obrambo za kar imajo velike zasluge prav pripadniki mednarodne misije, ki so dobesedno izsilili podporo iraškega ministrstva za obrambo.

Slika 5.3: Obnovljena IMAR ob koncu spopadov, januar 2007.

Vir: arhiv avtorja

Danes poteka usposabljanje v IMAR po dobro utečenem programu in s povsem transparentnim načinom sprejemanja kandidatov⁵. Mladenci v starosti 18 do 21 let se najprej udeležijo štiridnevnega selekcijskega postopka. Rezultati so znani takorekoč takoj, na koncu četrtega dne izbora. Sprejeti kandidati postanejo kadeti in začnejo enoletno usposabljanje, ki je razdeljeno v tri nivojske semestre.

V prvem delu se kadeti seznanijo z osnovnimi praktičnimi vojaškimi znanji, ki se stalno prepletajo s teoretičnimi vsebinami. Fizični pripravljenosti kadetov se namenja veliko pozornosti, saj je fizična kondicija velika pomanjkljivost iračanov.

Drugi in tretji sememster samo nadgradita znanja, dodana so znanja o vodstvenih sposobnostih, in izgradnja častniških lastnosti za samozavestnega in sposobnega bodočega poveljnika voda nove iraške vojske.

Od treh osnovnih vlog delovanja NTM-I v Iraku, je prav sodelovanje v IMAR dozorelo v najvišjo obliko – tj. mentorstvo, ko z majhnim moštvom usmerjajo Iračane, ki vodijo in izvajajo usposabljanja.

Ko danes pogledaš v oči kadetov, lahko vidiš resnično moč in ponos, da so na IMAR, ter njihovo trdno prepričanje, da so na pravi poti, ki vodi do uspeha. Zavedajo se, da bodo po enoletnem usposabljanju in napornem urjenju, lahko tudi sami prispevali k temu, da bo nekoč Irak stabilen in varen. Torej so razmere povsem drugačne kakor so bile za njihove predhodnike izpred dveh, treh let, ki so se tudi za ceno lastnih življenj in življenj bližnjih odločali za prestop v oborožene sile.

Podrobnost, ki je enaka vsem kadetom v Rustamiji od začetkov do danes, je vsakdanje usposabljanje v ekstremno realnih pogojih. IMAR velja za edino vojaško akademijo na svetu, kjer se urjenje izvaja pod pravim ognjem. Kadeti so dnevno izpostavljeni napadom upornikov znotraj in zunaj baze.

Celoten učiteljski zbor in vsi kadeti izvajajo usposabljanje brez zadržkov, kljub nevarnostim, ki so jim izpostavljeni.

⁵ Še leta 2006 je bilo treba za prijavnico, ki še ni pomenila sprejema na akademijo, odšteti na črnem trgu tudi do 5000\$. Nekateri starši so prijavnice kupili v upanju, da bodo svoje sinove za eno leto umaknili z nevarnih iraških ulic.

Prav zaradi ogrožanja samega procesa usposabljanja je še vedno največji problem pomankanje površin za izvajanje terenskega usposabljanja oziroma širitev obstoječih površin. Tako iz varnostnih razlogov izvajajo glavnino urjenja znotraj baze, kar ni najbolj primerno, še posebej ne v zadnjih, zaključnih mesecih usposabljanja.

Podobno kot pri JSC je tudi v IMAR prisotno veliko varnostnega tveganja tako za kadete kakor tudi za učitelje in inštruktorje.

Pri rekrutiranju v IMAR je treba upoštevati veliko možnost infiltracije uporniškega kadra. Po informacijah obveščevalnih organov je veljalo, da 30 % kadetov simpatizira z uporniki, da od njih 15-20 % kakorkoli podpira upornike ter da je 10 % kadetov aktivnih članov uporniških skupin.

Možnosti za sodelovanje z uporniki je več. Najpogosteje gre za izdajo informacij o posameznih kadetih, ki so se prišli skrit v IMAR, podobno se izsiljuje in grozi kadetom ali njihovim družinskim članom v zameno za informacije o premikih znotraj baze. Občasno gre tudi za krajo streliva, orožja in opreme.

Morda je najbolj škodljiv način sodelovanja prav odliv znanja. Kadet - simpatizer se vključi v usposabljanje in ko pridobi točno zahtevana znanja (boji v naselju, protiteroristični boj), prestopi na stran upornikov in jim prenese pridobljeno znanje.

Nekaj odliva že izšolanega kadra je povzročila tudi sprememba načina odrejanja delovnega mesta oziroma enote zaposlitve. Do novembra 2006 so kadete po končanem šolanju razporejali v enoto, ki je bila najbližja njihovem domu - krajevno načelo. Iraški mladeniči so tako vstopali v IMAR s ciljem braniti svojo sosesko, svoje bližnje, svoj dom. Od decembra 2006 pa so kadete začeli pošiljati v enote, kjer je bilo to najbolj potrebno. V veliki večini je šlo za enote v severnem kurdskem delu države, kjer so bile IVS najšibkejše. Razočarani mladi častniki so enostavno dezertirali.

Grožnje učiteljem, inštruktorjem, prevajalcem in vodstvu IMAR so podobne kot v JSC. Občasno je prihajalo tudi do ugrabitev in celo umorov. Najbolj je odmevala ugrabitev poveljnika IMAR, ki so ga IVS našle 18 dni po izginotju mrtvega v enem izmed namakalnih kanalov na vzhodu Bagdada.

5.3 IRAŠKO POVELJSTVO ZA DOKTRINO IN USPOSABLJANJE – ITDC

Iraško poveljstvo za doktrino in usposabljanje (Iraqi Training and Doctrine Command - ITDC) je ena od iraških vojaških izobraževalnih ustanov, ki so bile ustanovljene med zadnjimi. Kljub »mladosti« pa se od te institucije na dolgi rok pričakuje, da bo imela najpomembnejši vpliv na razvoj demokratično voden varnostni sektor v Iraku. Iraško poveljstvo za doktrino in usposabljanje je bilo kot ves varnostni sistem, razvito s pomočjo Nata. Od Centra se pričakuje da bo izdelal nove doktrine in jih implementiral skozi različne vojaške šole.

NTM-I oddelek je odgovoren za razvoj Iraškega poveljstva za doktrino in usposabljanje. Odgovoren je za pripravo, razvoj in izdajo različnih nalog s področja systemske ureditve vojaškega izobraževanja, medtem ko je sama izvedba v rokah dveh služb znotraj ITDC: Poveljstva za bojno usposabljanje (Tactical Training Command - TTC) in Univerze za nacionalno obrambo (National Defence University - NDU).

Zaradi kompleksnosti razvoja ter lažje koordinacije delovanja z mednarodnimi silami za Irak je skrb za TTC ostala v rokah MNSTC-I, NTM-I pa je dobil nalogo razvoja in mentorstva nad dvema centroma, tj. Centra za taktične doktrine (Tactical Doctrine Centre - TDC) in Centra za učenje iz izkušenj (Lessons Learned Centre - LLC) - delno tudi zaradi neposredne bližine stavb, v katerih sta dobila svoja sedeža, saj sta obe stavbi znotraj varnega območja v središču Bagdada.

Prvi izdelek TDC je bila doktrina protiterorističnega bojevanja (Counter Insurgency - COIN), kar je bil skupen produkt delovne skupine sestavljene iz predstavnikov NTM-I, MNSTC-I, MNF-I in iraškega ministrstva za obrambo. Doktrina je bila napisana, prevedena v arabščino, potrdil pa jo je iraški obrambni minister. Doktrina je bila takoj vključena v učne programe Univerze za nacionalno obrambo (NDU) na vseh nivojih.

Center za učenje iz izkušenj (LLC) je nastanjen v neposredni bližini poveljstva NTM-I znotraj kulturnega centra v središču Bagdada. Iračanom je bil predstavljen pomen

učenja iz izkušenj, zato so hitro spoznali krvavo realnost prenosa pridobljenih bojnih izkušenj.

Naslednje veliko interesno področje ITDC je Univerza za nacionalno obrambo (NDU). Tudi tukaj ima glavno vlogo pri ustanavljanju in zagonu prav NTM-I. Da bi lažje razumeli obseg dela, naj naštejemo samo nekatere ključne projekte NDU, za katere skrbi NTM-I.

Kot nadgradnja JSC je že ustanovljena Fakulteta za nacionalno obrambo (National Defence College - NDC). Cilj NDC je izvedba tečajev na strateškem nivoju vodenja in odločanja za častnike od polkovnika do generala, NTM-I pa pomaga pri načrtovanju tečajev, organizaciji in izvedbi strokovnih potovanj zunaj Iraka ter pri vzpostavitvi povezav s primerljivimi vojaškimi izobraževalnimi centri v tujini.

Prvi tečaj se je začel že jeseni leta 2006.

Drugo področje, ki je morda še pomembnejše je jezikovno področje, prevajanje celotnega nabora strokovne literature iz angleščine v arabščino, razvijanje standardov jezikovnega izobraževanja, usposabljanje učiteljev ter priprava, organizacija in izvedba jezikovnih tečajev. Vse to so naloge, ki jih za iraške vladne službe, ministrstva in iraške varnostne sile izvaja Inštitut za jezikovno obrambno usposabljanje (Defence Language Institute - DLI).

Inštitut za strateške obrambne študije (Defence Strategic Studies Institute - DSSI) je namenjen razvoju in izvedbi neodvisnih strokovnih analiz na strateškem obrambnem področju. Njegova naloga je tudi, da oblikuje predloge, namenjene političnemu odločanju v državi. Predvsem pa je njegova naloga podpora odločanju znotraj obrambnega ministrstva, po potrebi pa lahko pomaga tudi drugim vladnim resorjem. DSSI sicer že obstaja, vendar je še vedno del ministrstva za obrambo in še vedno v polni meri uživa podporo NTM-I.

Namen Natove skupine za usposabljanje in opremljanje (Nato Training and Equipment Co-ordination Group - NTECG) je koordinirano usposabljanje zunaj Iraka, urejanje zahtevkov iraške vlade glede opreme ter razporejanje donirane opreme držav in agencij.

Več kot 1000 iraških častnikov in civilnih oseb, v glavnem iz iraškega ministrstva za zunanje zadeve in ministrstva za obrambo, se je udeležilo usposabljanj v tujini, bodisi v Natovih izobraževalnih ustanovah ali pa v nacionalnih šolskih ustanovah držav Nata.

Glavnina tečajev v tujini je orientirana na ključne vojaške ali politične dolžnosti s ciljem, da tečajniki pridobijo dodatna znanja s področja mednarodne varnosti, preprečevanja tihotapljenja, trgovine z belim blagom ter znanje o nekaterih ozko specialističnih vsebinah bojevanja.

Ta usposabljanja omogočajo iraškim varnostnim silam izboljšanje njihovih sposobnosti načrtovanja, priprav in izvedbe bojnih operacij.

Skupna vrednost donirane opreme in oborožitve, ki jo je sprejela, skladiščila in razporedila NTM-I (NTECG) znaša preko 140 milijonov €. Donacije vključujejo širok spekter opreme od čelad, zaščitnih jopičev, orožja, streliva do tankov T-72, lahkih vozil pehote, tovornih vozil, reševalnih vozil, tovornjakov itd.

Kaj dela NTM-I v letošnjem letu (2009) po odhodu zadnjega slovenskega vojaka iz Iraka?⁶

V državi, torej znotraj Iraka, ostaja fokus še vedno na Centru za usposabljanje in doktrino – ITDC, ki je končne operativne zmogljivosti dosegel poleti 2007 in v okviru katerega deluje Združena štabna šola – JSC. V sklopu usposabljanja visokih iraških častnikov izvajajo tečaje s področja sodobnega vojaškega voditeljstva, ter razvijanja vrednot pri delovanju demokratično nadzorovanih oboroženih sil.

Nato je še vedno zelo zaposlen z delovanjem Fakultete za nacionalno obrambo (NDC) v sklopu katere deluje tudi Inštitut za jezikovno obrambno usposabljanje (DLI), ki še vedno zagotavlja izvedbo jezikovnih tečajev za delavce različnih vladnih organizacij in ministrstev.

⁶ Vsi podatki o trenutnem stanju in aktivnostih NTM-I so povzeti z Natove spletne predstavitvene strani NATO Training Mission-Iraq.

Aprila 2008 so se poveljniki Nata odločili, da podaljšajo delovanje misije do konca leta 2009⁷. Izdelali so predlog okvirnega dogovora zavezništva za nadaljnje dolgoletno sodelovanje z Irakom.

Decembra leta 2008 so delovanje NTM-I celo razširili, tako da sedaj usposablja še iraško mornarico in zračne sile, policijske enote ter izvaja tečaje s področja varovanja meja, obrambnih reform, izgradnje obrambnih institucij in nadzora nad kratkocevnim in lahkim orožjem.

Namestnik generalnega sekretarja Nata in iraški obrambni minister sta v julija 2009 podpisala sporazum med Natom in iraško vlado. Sporazum predstavlja novo prelomnico v zagotavljanju pravnih pogojev za delovanje Nata v prizadevanjih po nadaljnjem razvoju iraških varnostnih sil. Sporazum naj bi predvideval daljše obdobje sodelovanja Iraka in zavezništva.

⁷ Zavedajoč se skorajšnjega konca mandata, ki jim ga daje resolucija Varnostnega sveta OZN.

5.4 PRISPEVEK SLOVENSKE VOJSKE V IRAŠKEM VOJAŠKEM IZOBRAŽEVALNEM SISTEMU

Z vstopom Slovenije v Nato⁸ je bilo strokovni javnosti jasno, da ne bomo mogli izbirati samo mednarodne operacije in misije (MOM⁹) (Jelušič 2009, 38), za katere bi lahko iskali nacionalni interes, pač pa se bo treba vključevati tudi v operacije, ki predstavljajo interes zavezništva.

Na vrhunskem zasedanju zveze Nato v Istanbulu (2004) je bila podana prošnja prehodnega ministrskega predsednika Iraka, Ijada Allawija, na podlagi katere se je Nato odločil, da bo ponudil pomoč pri urjenju iraških varnostnih sil ter v skladu z resolucijo Varnostnega sveta OZN 1546 angažiral sile zavezništva s ciljem, da pomaga postaviti nov varnostni sistem Iraka (Grizold 2005, 90).

Takratni predsednik slovenske vlade mag. Anton Rop je kot vodja slovenske delegacije to odločitev podprl.

Ob koncu leta 2004 se je vlada strinjala s ponudbo za napotitev največ pet inštruktorjev Slovenske vojske za usposabljanje iraških varnostnih sil v okviru Natove misije v tretjo državo. Tega sklepa ni bilo mogoče v celoti uresničiti, saj je Severnoatlantski svet kasneje (8. aprila 2005) sklenil, da se usposabljanja zunaj Iraka, v okviru Natove misije za usposabljanje iraških varnostnih sil ne bo izvajalo.

⁸ Za sodelovanje Slovenije in Slovenske vojske v Iraku je zanimivo sosledje dogodkov v letu 2004, ko je Slovenija dejansko postala povnopravna članica Nata. Že v marcu 2004 so se slovenski vojaki pridružili operaciji ISAF v Afganistanu. 23. aprila se je na uradnem obisku v Sloveniji mudil generalni sekretar Nata Jaap de Hoop Scheffer. V pogovorih s slovenskimi sogovorniki in v nagovoru v Državnem zboru je poudaril nove izzive, s katerimi se sooča zavezništvo: transformacija Nata, sodelovanje Nata z EU, situacija v JVE, Afganistanu in Iraku (predpogoj Natovega involviranja v Iraku je resolucija Varnostnega sveta OZN in jasno povabilo legitimne iraške oblasti). Na vrhunskem zasedanju Nata v Istanbulu pa je takratna iraška vlada pod pokroviteljstvom začasnega civilnega upravitelja zaprosila zavezništvo za pomoč pri postavitvi iraških varnostnih sil.

⁹ V tekstu Oblikovanje strategije sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in na misijah je razložena uvedba izraza MOM, kjer so predstavljene vse oblike delovanja vojaških, policijskih, zaščitno-reševalnih in drugih civilnih zmogljivosti v mednarodnem okolju pod mandatom mednarodnih organizacij. Izraz vključuje tako mirovne operacije vseh vrst kot vojaške operacije, mednarodne civilne operacije, mednarodne reševalne operacije in misije.

Odločitev slovenske vlade o napotitvi štirih pripadnikov Slovenske vojske v Natovo misijo v Iraku je bila v soglasju z usmeritvami in odločitvami Evropske unije, da podpira napore Iračanov za obnovo in demokratični razvoj Iraka. Že junija 2004 je vrh EU podal skupno izjavo, da EU podpira varen, stabilen in demokratičen Irak. V tem kontekstu gre razumeti tudi željo po postavitvi novih iraških varnostnih sil.

Ker je bila to skupna odločitev držav Evropske unije, so v okviru NTM-I od samega začetka sodelovale naslednje članice EU: Češka, Danska, Estonija, Italija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovaška in Združeno kraljestvo. V okviru misije v Iraku sta svoje inštruktorje napotili tudi prihodnji članici Bolgarija in Romunija. Nemčija pa je poleg številnih donacij izvajala bilateralno usposabljanje iraških varnostnih sil v Združenih arabskih emiratih.

V Irak so najprej odšli častnik in trije podčastniki – inštruktorji iz Slovenske vojske. V prvih rotacijah so slovenski vojaki dejansko opravljali tudi delo inštruktorjev. S preoblikovanjem, zmanjševanjem kadrovske sestave NTM-I pa so opravljali tudi druga dela, ki so bila pač potrebna bodisi za delovanje same misije, delovanje baze Al Rustamija ali iraških vojaških ustanov.

V prvih dveh rotacijah leta 2006 je bilo delovanje usmejeno na zagon iraškega izobraževalnega sistema, usposabljanje iraških učiteljev in inštruktorjev (IMAR in JSC) ter na varno delovanje baze. Bolj kot je šolski sistem postajal suveren in samostojen, toliko bolj se je spreminjala vloga slovenskih inštruktorjev v vlogo mentorjev.

Do februarja 2007 sta bila prva dva kontingenta v polni predvideni sestavi, častnik in trije podčastniki. V prvi rotaciji je častnik opravljal logistična dela v Združeni štabni šoli (JSC), ki je bila v prvi polovici 2006 v največjem zagonu. Dva podčastnika sta opravljala delo inštruktorjev, tretji pa je razporejal in vodil delo prevajalcev.

V drugi rotaciji nisem neposredno nasledil svojega predhodnika, pač pa sem prevzel delo v iraški enoti za oskrbo (Base Support Unit – BSU)¹⁰. Tako sem bil edini predstavnik Nata, ki je delal v iraškem poveljstvu. Moja vloga je bila predvsem svetovalne narave, pomoč iraškemu brigadirju, poveljniku BSU, pri vodenju iraškega dela baze Al Rustamija ter zagotavljanje logistične oskrbe za iraške enote v polmeru 50 milj okrog naše baze. Odgovornost BSU je bila velika, saj so poleg omenjenega zagotavljali še delovanje zaščitnega bataljona v bazi ter oskrbo izpostavljenega poveljstva Natove misije za usposabljanje (NTM-I Forward) v bazi Al Rustamija.

Poleg svetovanja sem imel še dvojno povezovalno vlogo. Na eni strani sem predstavljal vez med BSU in NTM-I, na drugi pa vez med BSU in MNSTC-I, ki je urejal večje investicije v bazi, izvajal obnovitvena dela znotraj izobraževalnih institucij ter skrbel za delovanje vseh sistemov v bazi (gorivo, elektrika, nadzorne kamere, voda, čistilna naprava ...). Za manjša popravila sem imel na voljo mesečni proračun v višini 25.000\$.

Ker je bil z menoj visok podčastnik Slovenske vojske, je zaradi svojih izkušenj in izobrazbe prevzel mesto prvega podčastnika v poveljstvu NTM-I Fwd. Njegova vloga je bila zelo pomembna pri ozaveščanju pomena podčastniške linije znotraj iraških enot. Pripravil, organiziral in izpeljal je tudi tri tečaje za iraške visoke podčastnike ter pripravil program usposabljanja podčastnikov.

Ostala dva podčastnika pa sta opravljala naloge inštruktorjev, ki so se prav v njunem mandatu postopno spreminjale v bolj mentorske naloge, saj so bile prve generacije iraških inštruktorjev že sposobne samostojno voditi usposabljanje.

Zaradi izredno slabe varnostne situacije in praktično vsakodnevnega obstreljevanja baze (Kocjan 2009) je poveljnik prvega slovenskega kontingenta dal pobudo, da bi bivanje v Iraku skrajšali na samo tri mesece. Ob mojem prihodu (avgusta 2006)

¹⁰ Tukaj se že kaže posebnost delovanja v mednarodnih poveljstvih, ker kljub predhodni izdelavi nacionalnih list posameznih dolžnosti v poveljstvih le-te v praksi na terenu ne držijo vedno. Predvsem ko pride do preoblikovanj, reorganizacij in zmanjševanja kadrovske sestave, imajo poveljniki na terenu pristojnost, da spreminjajo dolžnosti in prerazporejajo pripadnike svojega poveljstva ne glede na nacionalnost, skladno s potrebami in poslanstvom enote. Take prerazporeditve se načeloma izvedejo ob soglasju najstarejšega člana (seniorja) posameznega nacionalnega kontingenta.

situacija ni bila bistveno spremenjena, dobil pa sem pooblastilo, da se sam odločim, kdaj se zame misija konča: decembra 2006 ali šele februarja 2007.

V mojem kontingentu smo sprejeli deljeno odločitev, s prvim podčastnikom sva se odločila vstrajati do konca, do februarja 2007, oba inštruktorja pa za odhod domov ob koncu leta 2006.

Tako smo decembra dobili v zameno za odhajajoča inštruktorja dva člana tako rekoč tretjega kontingenta. Nova pripadnika sta zasedla povsem druga delovna mesta kot njuna predhodnika. Prvi je prevzel delo v administraciji poveljstva, drugi pa v iraškem skladišču tehničnih sredstev in orožja.

Ob tej ideji skrajševanja misije je treba razumeti dve plati take pobude.

Prvič, razmere v katerih smo delovali so bile vse prej kot mirne in varne. Tako je bila odločitev za krajšo misijo iz varnostnih razlogov sprejemljiva, saj manj časa kot si v varnostno tveganem okolju, manjša je možnost, da te ranijo ali celo ubijejo. Na drugi strani pa je treba upoštevati tudi naravo misije, poslanstvo enote ali poveljstva, v katerega je posameznik razporejen. Od vsakega posameznega Natovega pripadnika, ki je izbran za opravljanje dela v MOM, se pričakuje, da je bil za to delo izbran po najboljših merilih in da je maksimalno pripravljen za opravljanje dodeljenih nalog. Od vsakega se pričakuje, da se bo pred vstopom v območje delovanja po najboljših močeh seznanil z razmerami in da bo pripravljen zdržati vse napore, ki jih od njega zahteva delovanje v določenem območju odgovornosti.

Samo tako usposobljenemu, pripravljenemu in motiviranemu pripadniku mednarodne enote bodo zaupane odgovorne naloge za daljše obdobje¹¹.

Na zmanjševanje sestave Natove misije za usposabljanje so vplivala dejstva, ki smo jim bili priča v začetku leta 2007. S povečevanjem števila usposobljenih iraških

¹¹ Če bi delovanje v MOM omejili na tri mesece, bi s tem bistveno zmanjšali učinkovitost posameznikov in s tem celotnega mednarodnega poveljstva ali enote. Normalno potekajo predaje poslov ali pa uvajanja za nove dolžnosti 10 do 14 dni, če gre za terensko delo ali za delo z lokalnim prebivalstvom, pa uvajanje traja vsaj še dodatnih deset dni. Če upoštevamo, da se enako uvajalno obdobje ponovi tudi ob koncu misije, ostane samo en mesec časa za delovanje, kar je občutno premalo za resno delo.

inštruktorjev v akademiji in štabni šoli se je postopno zmanjševala potreba po Natovem osebju.

Z zmanjševanjem razpoložljivih finančnih sredstev za delovanje misije NTM-I so nekatere objekte, ki jih je do tedaj zasedal Nato vrnili Iračanom. Tako se je zmanjšal tudi razpoložljiv prostor.

Odprto pa naj ostane vprašanje, zakaj smo ravno Slovenci morali prepoloviti sestavo kontingenta¹². Nikjer ni bilo predstavljeno uradno pojasnilo za zmanjševanje prisotnosti. Moje osebno mnenje je, da nismo bili dovolj prodorni, da bi obdržali vsa štiri delovna mesta, ali pa je prevladala želja, da se sodelovanje v NTM-I za Slovenijo počasi konča.

Po zmanjševanju kadrovske sestave NTM-I, ki se je dogajalo od februarja 2007 naprej, sta preostala dva pripadnika SV opravljala dela in naloge za zagotavljanje notranjega delovanja NTM-I. Prav porogljivo je bilo pisanje, da imamo v Iraku samo še hišnika in tajnika (Valenčič 2007), dejansko pa je bilo delo v administraciji potrebno do konca sodelovanja Slovenske vojske. Druga dolžnost pa je zaradi spreminjajočih se potreb prehajala s področja logističnih nalog do nalog s področja zaščite sil.

Delovanje pripadnikov SV se je tako od inštruktorskih nalog na samem začetku sodelovanja spremenilo v čisto administrativne naloge za delovanje samega NTM-I ob koncu sodelovanja. Tako je fokus delovanja prešel od iraških varnostnih sil na notranjo organizacijo.

¹² Oblikovanje liste CE (Crisis Establishment) je bilo tudi v naši domeni, saj se potrebe po delovnih mestih generirajo na najnižjem, tj. taktičnem nivoju. Odobritve sprememb so izvedene na operativnem nivoju (JFC), popolnitve posameznih dolžnosti pa se izvedejo na konferenci na strateškem nivoju (SHAPE). Nekatere sodelujoče države so preoblikovale svoje sestave in poslale na opravljanje misije višje častnike, saj je bilo po novem več mentorstva in svetovanja ter manj čistega vojaškega usposabljanja in urjenja, nalog inštruktorjev.

6 POMEN SLOVENIJE IN SLOVENSKE VOJSKE v NTM-I

Na vrednost celotnega sodelovanja je mogoče pogledati v luči javnomnenjskih raziskav in pisanja medijev v času, ko se je Slovenija odločala za sodelovanje, v času same aktivne prisotnosti v Iraku ter v času sprejemanja odločitve za umik iz Iraka.

Druga možna predstavitev pomena sodelovanja Slovenije pri pokonfliktni obnovi Iraka pa lahko prikaže na eni strani, katere koristi je s tem pridobila država Slovenija, na drugi strani pa kako pridobljene mednarodne izkušnje vidi notranja, strokovna javnosti.

6.1 USPOSABLJANJE POLICIJSKIH ENOT ZUNAJ IRAKA

Ko govorimo o sodelovanju Slovenije pri postavitvi novih varnostnih sil Iraka, ne smemo pozabiti udeležbe slovenskih policistov v Jordanskem mednarodnem policijskem centru za usposabljanje (Jordan International Police Training Center - JIPTC).

Avtorizacija operacije je izhajala iz 13. odstavka resolucije VS OZN 1511 iz leta 2003, ki pravi, da VS OZN » ... avtorizira vačnacionalne sile pod enotnim poveljstvom, da izvedejo vse potrebne ukrepe, ki prispevajo k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku.«

Podobno kot aktivnosti Nata in s tem NTM-I je tudi aktivnost JIPTC plod prošnje začasne koalicijske uprave Iraka.

Cilj JIPTC je bil zagotoviti usposabljanje iraških varnostnih sil v varnem okolju in ob največjem možnem sodelovanju mednarodnih partnerjev (Rode 2009, 124). Inštruktorji so prihajali iz različnih držav s prevladujočo udeležbo evropskih in severnoameriških držav.

Program usposabljanja je bil razdeljen na področje splošnega policijskega dela ter na operativno policijsko delovanje. Večina tečajnikov se je po osnovnem usposabljanju vrnila v Irak, samo izbrani pa so nadaljevali specializirano usposabljanje za pridobitev potrebnih vodstvenih in taktičnih znanj.

Slovenska policija je v operaciji sodelovala s skupno petnajstimi policisti do sredine aprila 2007.

Slovenija pa je poleg angažiranja enot SV in policije svoj delež pri stabilizaciji razmer in postavitvi novega Iraka izkazala tudi v obliki donacij finančnih sredstev, opreme in orožja. Osnovno vodilo je pomoč pri izvajanju programov izobraževanja, usposabljanja in opremljanja varnostnih sil. Podpora pri izvajanju teh programov vključuje tudi pomembne finančne prispevke (donacije) s ciljem, da se financira izvajanje programov izobraževanja znotraj in zunaj Iraka.

Po pisanju tednika Mladina (Trampuš, 2005) naj bi bilo iz sklepov Vlade Republike Slovenije razbrati, da je Slovenija Iraku namenila 24 milijonov tolarjev finančnih donacij, dodala pa naj bi še 15.000 kosov lahkega pehotnega orožja iz strateških rezerv v vrednosti nekaj milijonov evrov¹³.

6.2 KRONOLOGIJA KLJUČNIH DOGODKOV SODELOVANJA SLOVENSKE VOJSKE V NTM-I¹⁴

Januarja 2003 Ropova vlada sporoči, da je v okviru prizadevanj mednarodne skupnosti za uresničevanje resolucij Varnostnega sveta ZN v zvezi z Irakom pripravljena omogočiti prelete in prehode prek slovenskega ozemlja, izmenjavo obveščevalnih informacij v okviru boja proti terorizmu na območju JV Evrope ter napotiti častnika za zvezo v centralno poveljstvo v Norfolk.

Deseterica držav članic leta 2000 v Vilni ustanovljene skupine držav kandidatke za vstop v zvezo Nato objavi deklaracijo v podporo ameriški politiki do Iraka. 5. februarja 2003 minister za zunanje zadeve podpiše vilensko deklaracijo, s čimer izkaže podporo politiki ZDA in Velike Britanije do Iraka. Ropova vlada razpravlja o prošnji ZDA za odobritev prevoza opreme in vojakov po železnici proti Turčiji. Vojska v Iraku je tik pred vrati.

¹³ Po informacijah Vlade Republike Slovenije naj bi bilo finančnih sredstev 5,2 mio evrov in 100.000 evrov za delovanje NTM-I. K temu je treba verjetno prišteti še stroške za slovenske vojake v NTM-I.

¹⁴ Kronološke navedbe sem v celoti povzel po časopisnih prispevkih Irak in Slovenija od 2003 do 2008 Jasmine Cehnar, objavljenem v časniku Večer 22. marca 2008 ter po članku Vsak mesec smo bližji Siniše Gačiča, objavljenem v tedniku Mladina 13. maja 2005.

Ameriški veleposlanik pri Združenih narodih Negroponte skliče v začetku marca 2003 posvet držav vilenske skupine držav kandidatki za članstvo v zvezi Nato. Ameriški državni sekretar Powell na zaslišanju pred pododborom za mednarodne dejavnosti odbora za razdelitev proračunskih sredstev predstavniškega doma ameriškega kongresa zanika ameriško osamljenost pri politiki do Iraka, kar dokaže s podporo desetih držav, ki so podpisale vilensko izjavo, med katerimi je tudi Slovenija. 20. marca Amerika napade Irak.

1. maja 2003 ameriški predsednik Bush razglasi zmago koalicijskih sil in konec vojaških operacij.

V maju Vlada Republike Slovenije odobri prelete letal s humanitarno pomočjo Iraku čez slovensko ozemlje. Rop izjavi, da so se Američani zmotili, ker so Sloveniji kot članici protiiraške koalicije namenili pet milijonov dolarjev pomoči. Na protivladnih protestih se v Ljubljani zbere več sto ljudi, ki od vlade zahtevajo naj vrne "krvavi" denar. Rupel pa odločno zanika, da bi bila Slovenija članica "koalicije voljnih".

30. oktobra 2003 sklene Vlada Republike Slovenije, skladno z resolucijo Varnostnega sveta OZN 1511, ki poziva članice OZN, naj prispevajo v mednarodne sile v Iraku, da pošlje policiste v Jordanski mednarodni policijski center za usposabljanje.

10. decembra 2003 ameriška administracija sestavi seznam držav, katerih podjetja bodo dobrodošla pri povojni obnovi Iraka. Slovenije ni na seznamu.

Na vrhunskem zasedanju zveze Nato v Istanbulu junija 2004 Slovenija napove sodelovanje v procesu zavezniškega usposabljanja iraških varnostnih sil, tudi vojaških, toda le na območju tretjih držav ali v Sloveniji.

Septembra 2004 opozicijski voditelj Janez Janša v predvolilnem času izjavi, da je premier Rop danskemu kolegu Andresu Foghu Rasmusenu obljubil sodelovanje Slovenske vojske v Iraku. Janševo izjavo potrди tudi Dimitrij Rupel, ki pravi, da je "Danska pričakovala, da bo prišlo do sodelovanja, za katero je Slovenija sama izrazila interes". Rop obljubo zanika, češ da gre za predvolilno motivirane izjave, zunanji minister Vajgl pa pred kamerami izjavi: "Res pa je, da smo v nekem času v letu 2003

izražali in iskali pripravljenost Slovenije za angažiranje pri stabilizaciji in obnovi Iraka in da je bila v tem kontekstu omenjena možnost, da bi na osnovi resolucije ZN tudi Slovenija morebiti lahko prispevala, in to v sodelovanju z Dansko.”

Premier Janša ob svojem prvem obisku na sedežu zveze Nato napove, da bo slovenska vlada razmislila o možnosti za dodaten prispevek za usposabljanje iraške vojske v tretjih državah. Na vprašanje o tem, ali bi Slovenija svoje vojake poslala v misijo usposabljanja varnostnih sil v Iraku, Janša zatrdi: “O tem bomo premislili in razpravljali. Po nedeljskih volitvah pričakujemo izboljšanje razmer v Iraku. Kot članica Nato bomo storili, kar bomo lahko, da bomo prispevali k prihodnji stabilnosti.”

Meseca februarja 2005 slovenska vlada podpre ustanovitev sklada misije zveze Nato za usposabljanje iraških varnostnih sil, ki ji nameni 24 milijonov SIT proračunskega denarja. V Irak pošljemo okoli 15.000 avtomatskih pušk kalašnikov, nekaj sto ostrostrelskih pušk, nekaj tisoč pištol, manjše število minometov 82 mm in več deset tisoč kosov pehotnega streliva. Skupna vrednost pomoči naj bi znašala okoli pet milijonov evrov. Janša potrdi, da bo Slovenija za usposabljanje vojaških varnostnih sil namenila pet inštruktorjev. Kje bo njihovo delovno mesto, pa je odvisno od "razmer v Iraku".

12. januarja 2006 Vlada Republike Slovenije sprejme sklep o napotitvi do petih vojaških inštruktorjev v Irak na Natovo misijo za usposabljanje NTM-I za obdobje šestih mesecev z možnostjo rotacije.

Ali H. Žerdin napiše v tedniku Mladina:

Odločitev, da vlada v Irak napoti pripadnike Slovenske vojske, je najpomembnejša zunanjepolitična odločitev po letu 2003. Vlada pa je javnosti in parlamentu odločitev posredovala tako, kot da bi šlo za trivialno, rutinsko, nepomembno potezo. Z odločitvijo je javnost prvi seznanil zunanji minister dr. Dimitrij Rupel. Minister je napovedal, da bo Slovenija v okviru misije zveze NATO za usposabljanje iraških varnostnih sil v Irak napotila štiri slovenske vojake. Najpomembnejšo zunanje-politično odločitev po referendumu o vstopu v NATO je predstavil kot samoumevno nadaljevanje obljub, sprejetih junija 2004. "Mi smo se 28. junija 2004, na vrhu Nata, zavezali, da bomo prispevali pri

usposabljanju varnostnih sil," je sporočil. Čisto logično naj bi torej bilo, da gredo slovenski inštruktorji v Irak, saj je bilo to sklenjeno že leta 2004.

Ob tem je tudi zanimivo, da je gradivo Vlade prišlo v parlament in do odbora za obrambo, manj kot dan pred sklepom Vlade, kar se lahko razume, da je bilo poslano zgolj v vednost in nikakor ne v razpravljanje.

24. januarja se pred stavbo Ministrstva za obrambo zgodi protestni shod z nazivom »Ne v mojem imenu«, dobrih 3000 ljudi pa podpiše peticijo proti pošiljanju vojakov v Irak (Gačič 2006)

V tem času so prvi štirje inštruktorji že na poti iz Neaplja v Bagdad. Aktivna udeležba Slovenske vojske v NTM-I se je dejansko začela.

Na pobudo opozicijskih strank LDS in SD je bila konec januarja sklicana izredna seja Državnega zbora, z namenom, da se Vlado pozove k preklicu odločitve o sodelovanju v NTM-I (STA 2006)

15. avgusta 2005 se izvede prva rotacija slovenskega kontingenta v NTM-I. Čez dva meseca pa Vlada sprejme sklep o nadaljevanju sodelovanja v NTM-I.

V tem času smo preživljali agonijo prepričevanja vseh slovenskih predstavnikov od JFC v Neaplju do SHAPE in naprej do Generalštaba Slovenske vojske in celo ministrstva, da naj že sprejmejo sklep, da se bomo vedeli ravnati v odnosih z neposredno nadrejenimi v NTM-I¹⁵.

15. novembra 2006, pride slovenska vladna delegacija na obisk v Irak. Obisk je predvsem predstavljal varnostno izredno tvegan dogodek, tako da vse priprave tečejo v največji tajnosti. Za mene osebno kot glavnega načrtovalca obiska na terenu je predstavljal dvoje: pripravo na predsedovanje Svetu EU in s tem povezanim vzpostavljanjem stikov za lažje sodelovanje z državami v regiji, po drugi strani pa tudi nekakšno potrditev našega dela in morda »kupovanje odpustkov« pred nami, še bolj pa pred slovensko javnostjo.

¹⁵ Tudi nadrejeni v NTM-I niso bili prepričani, kaj naj počnejo z nami, če ne bomo dobili dovoljenja za podaljšanje, saj se takoj pojavi dilema o odgovornem opravljanju nalog. Bolj odgovorna dela dobijo pripadniki tistih držav, ki mislijo ostati dlje na misiji, s tem se zagotovi vestnost in profesionalen odnos do zaupanega dela.

Menjave naslednjih kontingentov potekajo brez posebnosti do sedme menjave dveh slovenskih vojakov, ki naj bi misijo končala februarja 2009, vendar ju skladno s sklepom Vlade predčasno odpokličejo z MOM.

Procedura sprejemanja odločitve za prekinitev in konec sodelovanja Slovenije v NTM-I je potekala povsem po drugih tirnicah kakor odločanje za napotitev naših vojakov v Irak¹⁶.

6.3 JAVNO MNENJE IN PISANJE MEDIJEV

Angažiranje Republike Slovenije, Slovenske vojske in policije v mednarodnem okolju je v zadnjih letih vse bolj zanimiva tema javnih razprav, kar vedno znova poraja vprašanja o sprejemljivosti sodelovanja v MOM. Z vključitvijo Slovenije v mednarodne integracije se je povečala tudi odgovornost Slovenije za zagotavljanje miru v regiji in tudi širše.

Povsem razumljivo se nam je vsem zdelo sodelovanje slovenskih varnostnih sil v republikah nekdanje Jugoslavije od leta 1997 dalje.

Z umiritvijo kriznih žarišč na Balkanu in vključitvijo Slovenije v zvezo Nato pa se je bistveno razširilo interesno področje, kjer je treba zagotavljati ne samo nacionalni, pač pa svetovni mir. Nacionalni interesi niso nujno bili tudi interesi zavezništva, nasprotno pa so interesi Nata postali interesi Slovenije. Republika Slovenija in z njo Slovenska vojska sta morali za izpolnjevanje mednarodnih obveznosti vključiti svoje pripadnike tudi v operacije in misije, na območjih, kjer je težje izraziti nacionalni interes.

Z demokratizacijo regije v celoti se je bistveno zmanjšala možnost vojne v Evropi, vendar pa so na območjih zunaj stare celine oboroženi spopadi še vedno zelo pogosti. Z našega gledišča torej obstaja minimalna verjetnost, da bi morali braniti lastno

¹⁶ Navajam glavne poudarke sklepa Vlada je obravnavala namero po koncu sodelovanja v NTM-I. S to namero seznanil državnozborni odbor za obrambo in odbor za zunanjo politiko dokončno odločitev pa bo sprejela na dopisni seji po obravnavi v obeh odborih. Vlada naloži Ministrstvu za obrambo in Ministrstvu za notranje zadeve, da proučita, kakšne morajo biti spremembe postopkov, da bi se povečala vloga Državnega zbora, ko gre za napotitve v MOM. (Vlada, 2008)

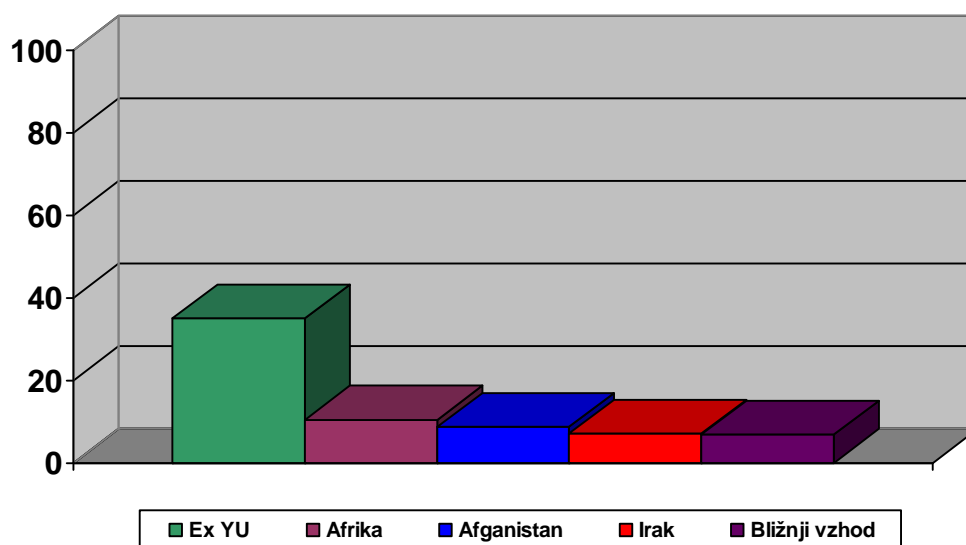
ozemlje pred oboroženim napadom, zato pa je toliko večja potreba po sodelovanju oboroženih sil v operacijah po svetu.

Javno mnenje merimo v naprej predvidenih intervalih z raziskavami, ki so morda bolj verodostojne, saj praviloma ne podlegajo dnevnim trendom, pač pa naj bi bile odraz nekega daljšega obdobja.

Na drugi strani pa moramo upoštevati tudi javno mnenje, ki ga oblikuje pisanje medijev, kot odraz trenutnih dogodkov, prezentacije dnevne politike ter rezultat političnega obračunavanja.

Podpora javnosti, ki se delno izraža v javnomnenjskih anketah, z oddaljenostjo kriznih žarišč pričakovano upada (glej graf 6.1). Tukaj se kaže prva priložnost, v kateri bi morala posredovati politika z jasno izraženimi prioriteta in javnim interesom. Občutno manj naklonjeno je javno mnenje mirovnim operacijam na bolj oddaljenih območjih, kjer je težje definirati namen sodelovanja v operaciji ter cilje, ki jih država s tem zasleduje. Javnosti je treba pojasniti, kakšne obveznosti in kakšne koristi bodo imeli državljani z vključevanjem Slovenije v posamezne misije

Graf 6.1: Podpora sodelovanju Slovenske vojske na različnih geografskih območjih (v letu 2007).

Vir: Zbornik Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah 2009, 81

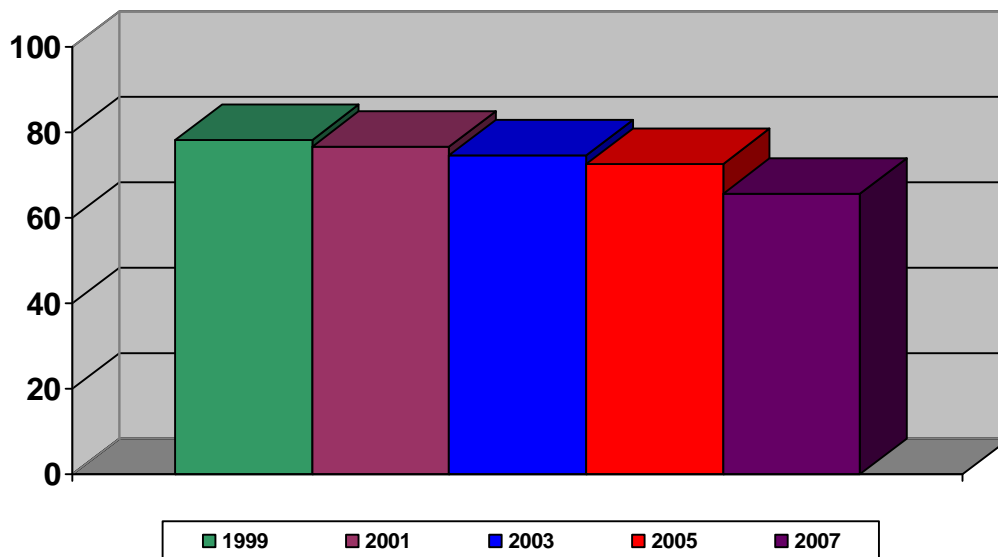
Merjenje javnega mnenja kaže v letu 2007 največjo podporo sodelovanju Slovenske vojske na območju nekdanje Jugoslavije (35 %), vendar tudi tukaj zadnje merjenje beleži rahel padec podpore. Na drugi strani je javnost namenila precej manjšo podporo vključevanju Slovenije v konflikt na območju Bližnjega vzhoda (6,8 %), Iraka (7 %), Afganistana (8,7 %) in Afrike (10,4 %).

Javnost s svojimi preferencami glede območij, kamor naj bi Republika Slovenija in SV pošiljala svoje vojake, kaže jasno željo, da se Slovenija aktivno vključuje v reševanje konfliktov, ki neposredno vplivajo nanjo in njene državljane in kjer bi, če bi prišlo do destabilizacije, prebivalci Republike Slovenije utrpeli negativne posledice (Vuga 2009, 80).

Ker tovrstne oddaljene grožnje neposredno ne ogrožajo države in varnosti državljanov je toliko težje doseči visoko podporo javnega mnenja. Odločitve glede sodelovanja v MOM so pomemben del nacionalne varnostne politike države. Javnost se za delovanje vojske v tujini praviloma precej zanima, saj pošiljanje vojakov v take operacije pomeni njihovo izpostavljanje nevarnosti, predstavlja stroške ter poraja vprašanje skladnosti s cilji in interesi države (Vegič 2005, 23). V razvitih demokracijah velja za zelo pomembno, da tovrstne politične odločitve podpira, odobrava tudi javnost. Razhajanje med političnimi odločitvami in mnenjem javnosti naj bi bilo čim manjše. Avtor navaja, da je bistveno lažje prepričati javnost o smotnosti udeležbe v mednarodni operaciji, če gre za humanitarno krizo, kjer so ogrožena številna civilna življenja, kjer je pomanjkanje hrane, vode, zdravil in podobno.

Ko pa govorimo o operacijah v podporo miru ali celo operacijah vsiljevanja miru, pa je odnos bistveno drugačen in s tem povezana tudi manjša podpora.

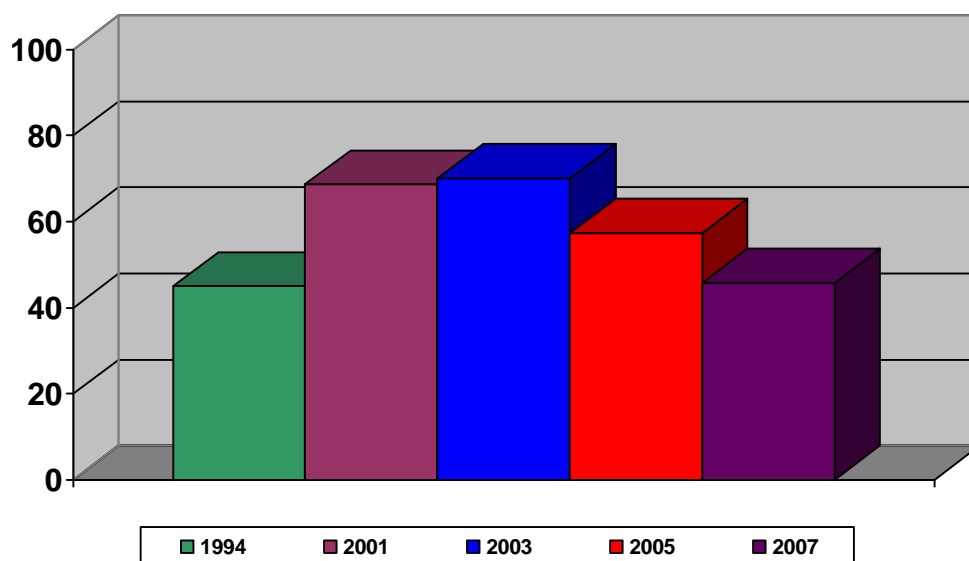
Graf 6.2: Podpora sodelovanja Slovenske vojske v mednarodnih mirovnih in humanitarnih operacijah.

Vir: Zbornik Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah 2009, 77

Kot je razvidno iz grafa 6.2, je stopnja strinjanja javnosti s sodelovanjem SV v mirovnih in humanitarnih operacijah skozi leta vztrajno padala. Od leta 1999, ko je znašala skoraj 80 %, je do leta 2007 padla za več kot 12 %. Sicer je bil odstotek upada dokaj konstanten in je verjetno predvsem posledica umirjanja razmer na Balkanu ter časovno oddaljevanje vojni ujmi na ozemlju nekdanje Jugoslavije. S tem je postopno padalo tudi razumevanje javnosti po udeležbi SV na misijah. Večji padeč stopnje strinjanja pa lahko zaznamo med leti 2005 in 2007, kar bi lahko odražalo nestrinjanje javnosti z napotitvijo vojakov v Irak v začetku leta 2006.

Graf 6.3: Podpora sodelovanju Republike Slovenije v mednarodnih mirovnih operacijah.

Vir: Zbornik Sodelovanje republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah 2009, 78

Podobno kot je padala podpora sodelovanju SV v mednarodnih mirovnih in humanitarnih operacijah, je opazno padala tudi podpora sploh udeležbi na mirovnih operacijah (glej graf 6.2). Močnejši padec je opazen že v letu 2005, torej v obdobju, ko se je SV vključila v operacije v Afganistanu, še močnejši padec pa je opazen v letu 2007, za kar gre razloge iskati prav v vključevanju SV v NTM-I.

Še bolj zaskrbljujoč je podatek, da javnost, v nasprotju s pričakovanji in prizadevanji politike, meni, da z udeležbo na oddaljenih kriznih žariščih povečujemo teroristično ogroženost Slovenije.

Takemu razmišljanju verjetno botruje dejstvo o pomanjkanju verodostojnih informacij ter nerazumevanje predstavljenih ciljev in nacionalnega interesa, a tudi nepoznavanje zakonodaje in iz zakonodaje izhajajočih nalog Slovenije in Slovenske vojske ter dejstva, da moramo izpolnjevati mednarodne obveznosti.

Ko govorimo o sodelovanju Slovenije pri postavitvi novih varnostnih sil Iraka, ne smemo pozabiti udeležbe slovenskih policistov v Jordanskem mednarodnem

policijskem centru za usposabljanje (Jordan International Police Training Center - JIPTC).

Avtorizacija operacije je izhajala iz 13. odstavka resolucije VS OZN 1511 iz leta 2003, ki pravi, da VS OZN » ... avtorizira vačnacionalne sile pod enotnim poveljstvom, da izvedejo vse potrebne ukrepe, ki prispevajo k vzdrževanju varnosti in stabilnosti v Iraku.«

Podobno kot aktivnosti Nata in s tem NTM-I je tudi aktivnost JIPTC plod prošnje začasne koalicijske uprave Iraka.

Cilj JIPTC je bil zagotoviti usposabljanje iraških varnostnih sil v varnem okolju in ob največjem možnem sodelovanju mednarodnih partnerjev (Rode 2009, 124). Inštruktorji so prihajali iz različnih držav, največ iz evropskih in severnoameriških držav.

Program usposabljanja je bil razdeljen na področje splošnega policijskega dela ter na operativno policijsko delovanje. Večina tečajnikov se je po osnovnem usposabljanju vrnila v Irak, samo izbrani pa so nadaljevali specializirano usposabljanje za pridobitev potrebnih vodstvenih in taktičnih znanj.

Slovenska policija je v operaciji sodelovala do sredine aprila 2007, s skupno petnajstimi policisti.

Slovenija pa je razen angažiranja enot SV in policije izkazala svoj delež pri stabilizaciji razmer in postavitvi novega Iraka tudi v obliki donacij finančnih sredstev, opreme in orožja. Osnovno vodilo je bilo pomoč pri izvajanju programov izobraževanja, usposabljanja in opremljanja varnostnih sil. Podpora pri izvajanju teh programov vključuje tudi pomembne finančne prispevke (donacije) z namenom zagotavljanja pogojev za izvajanje programov izobraževanja v Iraku in zunaj njegovih meja.

Po pisanju tednika Mladina (Trampuš, 2005) naj bi bilo iz sklepov Vlade Republike Slovenije razbrati, da je Slovenija namenila Iraku 24 milijonov tolarjev neposredne finančne pomoči, dodala pa naj bi še 15.000 kosov lahkega pehotnega orožja iz strateških rezerv v vrednosti nekaj milijonov evrov¹⁷.

¹⁷ Po informacijah Vlade Republike Slovenije naj bi bilo finančnih sredstev 5,2 mio evrov in 100.000 evrov za delovanje NTM-I. K temu je treba verjetno prišteti še stroške za slovenske vojake v NTM-I

Kot sem na tem mestu že omenil, je bila za oblikovanje javnega mnenja ključna vloga medijev. Zaradi pomanjkanja odločnih uradnih stališč in neuskrajene vladne politike je pisanje medijev spodbudilo tudi civilno iniciativo. Že 24. januarja 2006, torej pred dejanskim odhodom prvega kontingenta v Irak, se je pred Ministrstvom za obrambo zbrala množica na protestnem protivojnem shodu »Ne v mojem imenu«. Več sto ljudi, med njimi znana imena s kulturnega, političnega in akademskega področja (Gačič 2006) je izražalo nasprotovanje odločitvi vlade za napotitev štirih vojaških inštruktorjev v Irak.

Najhujši očitek protestnikov je bil namenjen načinu, kako se je izvedla odločitev za napotitev. Vlada je namreč obljubljala da do napotitve ne bo prišlo, nakar je, skrito pred javnostjo sprejela sklep o začetku sodelovanja v NTM-I. Argumenti, na katere se je sklicevala vlada, naj bi bili »privlečeni za lase«.

Izrazita politična neskladja so prišla do izraza tudi 13. februarja 2006 s predlogom opozicijskih strank LDS in SD za sklic izredne seje Državnega zbora, na kateri bi Vlado pozvali, naj prekliče odločitev o napotitvi štirih vojaških inštruktorjev na misijo v Irak (STA 2006). Najbolj zanimiva je izjava poslanca Pavlihe (LDS), ki je napotitev vojakov označil za nepremišljeno potezo, ki bo vplivala na nacionalno varnost. V razpravi je predsednik Vlade Janša poudaril, da je Slovenija s tem prevzela svojo zavezniško vlogo ter da je naš prispevek glede na velikost države članice dovolj soliden. Poslanci LDS so poudarili, da napotitvi slovenskih vojakov v Irak nasprotuje večina Slovencev ter da bi o tem moral odločati parlament.

V času sodelovanja SV v NTM-I je bolj ali manj pogosto prihajalo do političnega obračunavanja v povezavi z aktualnimi dogodki v Iraku, saj so v letu 2006 še vedno potekali hudi boji. Prav zaradi teh nepredvidljivih varnostnih razmer v Iraku je slovenska politična opozicija (LDS, SD) avgusta 2006 ponovno pozvala k razmisleku o smiselnosti nadaljevanja misije (Vižintin 2006).

Vladna garnitura je skušala javnost pomiriti z izjavami, da slovenski vojaki delujejo v dokaj varnem okolju in niso neposredno izpostavljeni vsakodnevnim nevarnostim. Izjava Vlade je oznanjala da bo skupina štirih častnikov oziroma podčastnikov v okviru misije NATO delovala v okviru zaščitene in posebej varovanega centra za usposabljanje Al Rustamija. Naši častniki oziroma podčastniki bodo opravljali naloge

na področju administrativno-tehničnega in logističnega usposabljanja Iračanov, ne bodo pa sodelovali v bojnih nalogah koalicijskih sil. Njihova naloga bo izključno nudenje pomoči iraški vladi pri usposabljanju iraških varnostnih sil.

Tudi v tej izjavi je nekaj napačnega, saj v tem času ni bilo več koalicijskih sil, ampak so bile novo ustanovljene mednarodne sile za Irak MNF-I. Te so bile ustanovljene prav z razlogom, da ne bi prihajalo do enačenja z okupacijskimi silami, ki so izvajale boje v prvih mesecih leta 2003, kot je to razumela iraška javnost.

Prepričanje o ugodnih varnostnih razmerah je Vlada potrdila tudi s svojim obiskom v Iraku 15. novembra 2006.

Skladno s predvolilnimi obljubami je nova vlada premiera Pahorja, opirajoč se na iztekajočo resolucijo Varnostnega sveta OZN¹⁸ in na predlog ministrice za obrambo, 15. decembra 2008 sprejela sklep, s katerim s 31. decembrom 2008 umakne slovenske inštruktorje iz Iraka.

Po vrnitvi še zadnjih pripadnikov Slovenske vojske iz Iraka je bil kot sklepno dejanje 13. februarja 2009 izveden sprejem pri ministrici za obrambo ter razgovor s pripadniki kontingentov. Z izjavami za medije pa se je razpočil balonček vladnega prikazovanja razmer v Iraku, ko je postalo jasno, da so se napadi na bazo vrstili kot po tekočem traku in da smo vsi skupaj imeli veliko srečo, da smo se živi vrnili domov, kot je poudaril Lokovšek (Kocjan 2009).

6.4 ARGUMENTI ZA ODHOD V IRAK

Povezovanje nacionalnih vojaških sistemov v večje mednarodne strukture, kot sta Nato in varnostne sile EU, je postalo nujno. Toliko bolj z razvojem koncepta Nata, ki se je s problemi varnosti in stabilnosti začel ukvarjati zunaj ozemlja držav članic, kar je bil en od sklepov dvojne širitve Nata v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Na prvem mestu govorimo o širitvi članstva, pod širitev funkcij pa predvsem sodi delovanje tudi izven območja držav Nata, kar je nujen odgovor na drugačne grožnje

¹⁸ Z 31. decembrom 2008 se je iztekla resolucija VS OZN 1546 in s tem mandat Natove misije za usposabljanje v Iraku.

evropski oz. transatlantski varnosti (Prezelj 2002, 430). Ta dejavnost zagotavljanja mednarodnega miru in varnosti obsega številne aktivnosti, med katerimi so tudi mirovne operacije (Vegič 2005, 23), tudi na ozemljih, kjer so se že pojavili konflikti, grožnje mednarodnemu miru in varnosti (Grizold in Ferfila 2000, 195).

Z osamosvojitvijo je Republika Slovenija prevzela nalogo zagotavljanja lastne varnosti s svojimi lastnimi varnostnimi silami. Po odločitvi o ustanovitvi Slovenske vojske, ki naj bo majhna, sodobno opremljena in dobro usposobljena vojska, je postalo jasno, da bo za zagotavljanje varnosti, na lastnem ozemlju, treba sodelovati in se povezovati z mednarodnimi varnostnimi organizacijami. Članstvo v severnoatlantskem zavezištvu prinaša tudi prevzem odgovornosti za skupno varnost (Furlan in drugi 2006).

Slovenija je že pred odločitvijo o vključitvi v zvezo Nato začela izvajati politiko aktivne udeležbe na varnostno tveganih območjih in regijah v njeni neposredni bližini. Povsem samoumevno je bilo angažiranje vojaških in policijskih enot ter posameznikov na Balkanu, saj je varnostna situacija v regiji neposredno vplivala na stopnjo varnosti v Sloveniji (Jelušič 2003, 628). Zagotavljanje legitimnosti in upravičenosti pred državljani je bilo tako tedaj dokaj preprosto.

Odločitev Vlade Republike Slovenije za sodelovanje v Natovi misiji za usposabljanje varnostnih sil v Iraku (NTM-I) je utemeljena na več resolucijah Varnostnega sveta OZN (št. 1483 z dne 22.5.2003; št. 1511 z dne 16.10.2003; št. 1546 z dne 8.6. 2004; št. 1637 z dne 8.11.2005). Omenjene resolucije pozivajo države članice OZN in mednarodne organizacije, naj prispevajo svoje sile za stabilizacijo razmer v Iraku. Obenem je bila odločitev slovenske vlade odgovor na zaprosilo tedanjega iraškega predsednika vlade Allawja generalnemu sekretarju Nata Jaapu de Hoop Schefferju, naj zavezištvo nudi iraški vladi podporo v obliki usposabljanja in tehnične pomoči. Slovenija je s to odločitvijo prevzela svoj del odgovornosti za izpolnjevanje resolucij Varnostnega sveta OZN in s tem za zagotavljanje mednarodnega miru in stabilnosti v regiji.

Pri utemeljevanju odločitve Vlade je sporna samo tajnost sprejetih odločitev in pomanjkanje širšega političnega soglasja znotraj parlamenta. S tem bi poleg zagotavljanja konsenza poskrbeli tudi za informiranje širše politične in strokovne javnosti. Zagotovo bi argumenti za odhod v Irak bili bolj razumljeni tudi v širši javnosti, s čimer bi Vlada dobila večjo kredibilnost in podporo svoji odločitvi.

Po nekaterih informacijah (Gačič 2005) je vlada mag. Antona Ropa že sredi leta 2003 razmišljala o bolj aktivnem angažiranju EU in Slovenije pri stabilizaciji Iraka. Takratni predsednik Vlade je imel v zvezi s tem konkretne pobude, ki jih je predstavil sogovornikom v EU. Bistvo teh zamisli je bilo, da bi Evropska unija in s tem tudi Slovenija aktivno sodelovali v Iraku. To je bilo še pred slovenskim članstvom v Evropski uniji in Natu ter več kot leto dni pred Natovo odločitvijo, da v Irak pošlje svojo misijo za usposabljanje iraških varnostnih sil.

Če bi bila tovrstna razmišljanja javnosti znana in bolj predstavljena, bi neposredno izpodbijala govornice, da so slovenski vojaki morali v Irak zaradi države Slovenije v luči skorajšnjega predsedovanja Svetu EU v letu 2008 ali da je to pač uklanjanje volji Nata.

Prepričevanje vlade Janeza Janše, ki je nasledila vlado, ki je dejansko sprejela odločitev o napotitvi v Irak, morda ni bilo dovolj prepričljivo. Še najbolj korektno in stoično je v podporo odločitvi prejšnje vlade o pomenu sodelovanja v NTM-I govoril prav predsednik Vlade v parlamentu februarja 2006, ko je poudaril, da je bila to zavestna odločitev slovenske vlade, ki želi s tem prispevati k stabilizaciji Iraka, izpolniti svoje obveznosti kot članica Nata ter tako tudi poskrbeti za lastno varnost.

Ko pa ni javno dostopnih informacij, nastopijo mediji. Ko razmišljujoči državljani nimajo pravih informacij, pač verjamejo tistemu, kar jim ponudijo mediji. Poročanje medijev v vsem obdobju sodelovanja Republike Slovenije in Slovenske vojske v NTM-I je bilo po moji oceni skrajno nekorektno in škodljivo tako za ugled Slovenije v svetu kakor tudi za Slovensko vojsko znotraj naše družbe.

Z odobravanjem je bila sprejeta samo odločitev o odpoklicu zadnjih vojakov iz Iraka in s tem konec sodelovanja v NTM-I (Petrovič 2009).

Neodobranje javnosti in njena zgroženost nad odločitvijo o napotitvi vojakov v Irak je celo vplivalo na oblikovanje javnega mnenja (glej graf 5.2). V letu 2007 je bil tako opazen padec podpore sodelovanju v MOM zagotovo prav zaradi začetka sodelovanja SV v NTM-I v letu 2006.

Vodstvena politična elita si v dobro informirani družbi lahko zagotovi kredibilnega partnerja, ki je pripravljen odobravati odločitve vlade in s tem oblikovati pozitivno javno mnenje.

Pri mnenju javnosti je treba upoštevati tudi precejšen odpor do operacij, pri katerih je visoko tveganje smrtnih žrtev med akterji, pa naj bodo to pripadniki Slovenske vojske, policije ali kdo drug (Vuga 2009, 84). Ob tem je treba povezati različne faktorje, predvsem nepoznavanje nacionalnega interesa ter nerazumevanje pomena in cilja sodelovanja v operacijah na oddaljenih območjih (Irak, Afganistan, Čad).

Državljanke in državljani absolutno nasprotujejo sodelovanju v tveganih operacijah, saj po pričakovanjih navsezadnje niso pripravljeni tvegati življenj sodržavljanov in sodržavljanek za nejasne in oddaljene cilje ter ideje, ki jim jih pravzaprav nihče ne zna ali noče argumentirano in utemeljeno predstaviti.

Z enim stavkom lahko sklenemo, da je pri sodelovanju v MOM potrebna podpora javnosti (Jelušič 2009, 53-57), tako politične, strokovne kakor tudi širše.

6.5 NOTRANJA STROKOVNA JAVNOST

Slovenska vojska s sodelovanjem v MOM izraža eno svojih prednostnih nalog in si tako pridobiva izkušnje v večnacionalnem delovanju ter v svoje delovanje vključuje taktične postopke teh operacij (Šteiner 2009, 16). Poleg spoznavanja delovanja v večnacionalnem okolju je treba poudariti še spoznavanje združenih, večnacionalnih vojaških sestavov ter večkulturnega okolja.

Sodobne mirovne operacije in misije so nastale kot odgovor na nemoč tradicionalnih operacij ohranjanja miru, katerih cilj je bilo zgolj vojaško razmejevanje sprtih strani in ohranjenje statusa quo, ne pa tudi politično reševanje konflikta. Mandat sodobne, kompleksne MOM predvideva mnogo več kot le razporeditev vojaških sil (Vuga

2009). V sodobnih operacijah je torej značilno sodelovanje vojaških in nevojaških akterjev, predvsem civilne policije, pravnikov, uradnikov, nevladnih organizacij in drugih, ki niso del mandata, pa kljub temu s svojo prisotnostjo neposredno posegajo v področje dela mirovnih vojaških sil.

Tovrstne novodobne MOM zahtevajo tudi novodobnega univerzalnega pripadnika varnostnih sil – vojaka. Od pripadnika na mednarodni misiji, še posebej, če deluje v večnacionalnih sestavih, se pričakuje mnogo več kot zgolj obvladovanje vojaških veščin. Delovanje v mednarodnih poveljstvih pa zahteva poleg poznavanja jezika še velik del diplomacije, medsebojnega spoštovanja, prilagajanja ter svetovljanstva.

V notranjo strokovno javnost moramo vsekakor šteti tudi vrhovnega poveljnika oboroženih sil, predsednika Republike Slovenije. Predsednik dr. Türk je kot prekaljen diplomat in dolgoletni uslužbenec Organizacije združenih narodov 29. maja 2008 v počastitev dneva pripadnikov mirovnih operacij OZN, v svoji rezidenci sprejel vrh slovenske policije in vojske ter poveljnike vseh slovenskih kontingentov, ki so sodelovali v MOM pod okriljem OZN.

V svečanem nagovoru je ob naštevanju vseh operacij in misij izpustil NTM-I. Težko je pojasniti ta spodrseljaj drugače, kakor da ima sodelovanje Slovenije v NTM-I za nelegitimno dejanje, brez mandata OZN.

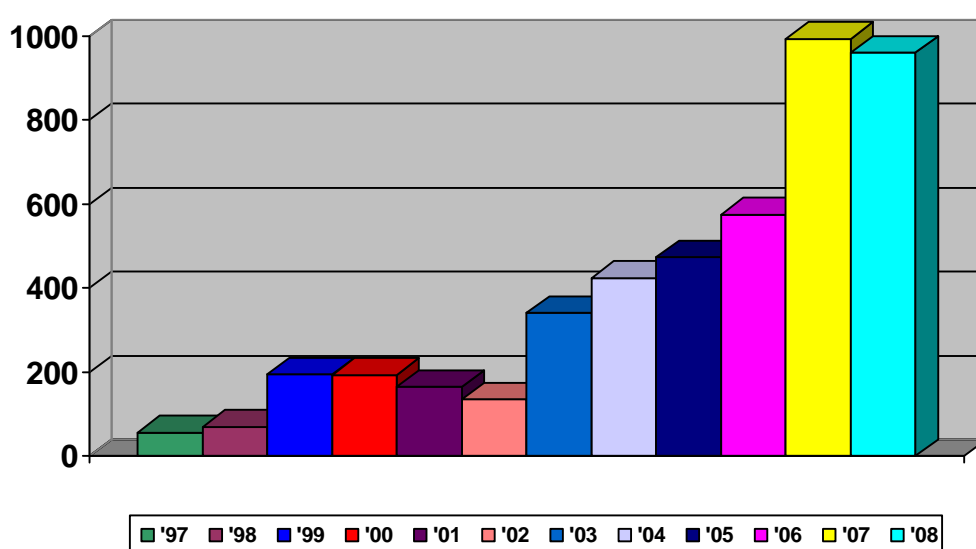
Če je šlo za nenamerno dejanje, potem ne gre zameriti »preprostim« poslancem in nestrokovni javnosti, da jih slovenska administracija ni uspela prepričati o pomembnost sodelovanja v NTM-I.

Kljub splošno sprejetim koristim, ki jih prinaša sodelovanje v MOM je bilo do samega konca sodelovanja SV v misiji NTM-I, čutiti neko skrivnost glede celotnega dogajanja v zvezi z Irakom. Delno je k temu vsekakor prispevala tajnost, v kateri je bila izvedena selekcija kandidatov za prvo rotacijo ter izvedba celo notranji javnosti prikritih priprav.

Morda se bo kdo vprašal, kaj sploh pomeni tistih nekaj posameznikov za celotno Slovensko vojsko.

Od leta 1997 sodeluje Slovenska vojska v mednarodnih operacijah in na misijah MOM, kjer na letni ravni stalno povečuje število pripadnikov (Furlan 2009, 89). Tako je od skupno 57 pripadnikov leta 1997 število naraslo na kar 994 pripadnikov v letu 2007.

Graf 6.4: Prikaz skupne napotitve pripadnikov SV v MOM od leta 1997 do 2008.

Vir: Značilnosti sodelovanja Slovenske vojske v dosedanjih mednarodnih vojaških operacijah in misijah, Bilten Slovenske vojske 2009, 196.

Ali se na letni ravni sploh kaj pozna udeležba štirih ali celo samo dveh pripadnikov v MOM v Iraku? Laiki bi morda pripomnili, da gre komaj za en odstotek ali celo manj od celotne letne populacije udeležencev MOM.

Vendar temu ni tako, prav vsak posameznik, skupina ali kontingent zahtevajo vsebinsko enake priprave, zahtevajo logistično podporo premika, vsaka odprava ima nekoga, ki stalno zagotavlja kontakt med pripadniki na misiji in Poveljniškim centrom Slovenske vojske v Sloveniji, ki bdi nad poročanjem in poveljevanjem.

Res je, da večji kontingenti zahtevajo več angažiranih posameznikom, v organizacijskem smislu pa skoraj ni razlik med posameznimi MOM.

Pri številu pripadnikov posameznih kontingentov na letni ravni je treba upoštevati še eno pomembno dejstvo, ki ga bom razložil kar na primeru Natove misije za usposabljanje v Iraku in številu udeleženih pripadnikov Slovenske vojske.

Prvi kontingent (februar – avgust 2006) je štel štiri pripadnike ter dva pripadnika v rezervi, ki sta pač izvedla celotne priprave, vendar sta ostala doma. Za drugi kontingent je priprave začelo 12 posameznikov, nakar smo izločili štiri v prvem mesecu priprav, po napotitvi štirih pripadnikov na MOM (avgust 2006 – februar 2007) so preostali štirje ostali doma kot rezerva. Ker so postopki za vse te pripadnike Slovenske vojske že tekli so bili nekako rezervirani za MOM v Iraku in kot taki večinoma niso bili zazpoložljivi za ostale MOM na drugih žariščih.

Če torej povzamem, je bilo v letu 2006 na Natovi misiji za usposabljanje bolj ali manj aktivno udeleženih 18 pripadnikov Slovenske vojske, kar pa je bistveno več kot če pavšalno rečemo, da smo sodelovali samo s štirimi pripadniki.

Število rezerv pri večjih kontingentih ni ravno veliko glede na število celotnega kontingenta, vendar pa je celotna številka udeleženih pripadnikov na MOM v posameznem letu zagotovo večja vsaj za dvajset odstotkov.

Slika 6.1: Delegacija slovenske vlade na obisku v Iraku.

Vir: arhiv avtorja

K nepoznavanju misije je vsekakor pripomogla tajnost in skrita identiteta oseb, ki so sodelovale na misiji. Skrivnost se je deloma odstrla z obiskom visokega političnega vodstva slovenske vlade¹⁹.

Ta obisk je predstavljal kar velik korak v prepoznavanju Slovenije. Prvič je bil pomemben kot prikaz volje in sposobnosti delovanja Slovenije in slovenske politike v procesu stabilizacije razmer v regiji in pri razvoju povojnega Iraka.

Na drugem mestu velja omeniti prizadevanje Slovenije po krepitevi tesnejših odnosov širše regije z Evropo v luči približujočega predsedovanja Slovenije Evropskemu svetu. Z vojaškega stališča je omenjeni obisk predstavljal vrhunski dogodek tako v smislu pomembnosti obiska kakor tudi s stališča varnostnega tveganja²⁰. Za nas,

¹⁹ Delegacijo so poleg predsednika Vlade, sestavljali še zunanji in obrambni minister ter načelnik GŠSV.

²⁰ Ko je načelnik štaba NTM-I Fwd (ameriški podpolkovnik – marinec) iz mojih ust izvedel kdo vse pride na obisk, je skušal poiskati ekvivalente v ameriški administraciji. Njegov sklep je bil, da se po

pripadnike na misiji, pa je poleg odgovornosti pomenil tudi posebno priznanje in pohvalo našemu delu.

Kakšni pa so bili dejanski odzivi na obisk? Največ polemik so sprožile objavljene skupne fotografije delegacije in pripadnikov SV na misiji. Do tega trenutka je bila naša identiteta varovana, celotna misija pa očem javnosti skrita. Po objavi fotografij smo se počutili nekoliko izigrani oziroma izrabljeni v promocijske namene vladne garniture.

Kot vodja takratne odprave bi morda lahko preprečil fotografiranje, nikakor ne bi mogel vplivati na objavo v medijih. Vendar se mi še danes pojavlja dilema, kako bi lahko vplival na voljo in ravnanje ljudi, ki so bili neposredno odgovorni za angažiranje SV v NTM-I in ljudi, ki so do podrobnosti poznali status misije ter trenutno javno mnenje v odnosu do misije doma, v Sloveniji.

Ker sem sam sodeloval tudi v pripravi zadnjih odprav in nenazadnje tudi pri sklepni analizi, sem na lastni koži občutil nelagodje vseh, kadarkoli je bilo treba spregovoriti o Iraku. Morda so k temu prispevala moja osebna čustva, vendar imam občutek, da se je celotna notranja javnost, kakorkoli povezana z NTM-I, oddahnila, ko se je iz Iraka vrnil zadnji pripadnik SV.

Ob sprejemu vseh sodelujočih pripadnikov SV, organiziranim po vrnitvi zadnjega vojaka iz Iraka, je dovolj zgovorna izjava ministrice za obrambo dr. Jelusičeve, »da smo srečno umaknili tudi vso opremo in orožje, ki so ga naši pripadniki imeli v Iraku. In danes je poseben dan, saj smo te pripadnike pozdravili in končno videli. Kot veste, smo skrivali njihovo identiteto. Zdaj pa smo pokazali, kdo so ljudje, ki so v težkih razmerah skrbeli za prisotnost SV v Iraku«.

Tudi zaradi nekoliko skrivnostne narave misije je razumljivo, da se o sodelovanju SV v NTM-I ni več govorilo tudi znotraj SV. Morda tudi zato ni bilo vedno lahko poiskati nove kandidate, in je zmanjševanje kadrovske sestave, s štirih na dva pripadnika, prišlo kar prav.

njihovih varnostnih standardih tako pomembne osebe, ne smejo hkrati nahajati niti v isti državi, kaj šele na kriznem območju.

Delovanje v MOM prinaša izkušnje v postopkih in taktikah izvajanja nalog ter postopkov zaščite sil (Furlan 2009, 94-98). Marsikdaj so izkušnje prinesle tudi spremembe pri opremljanju enot, modifikaciji uniform ter načinih uporabe opreme. Pripadniki so se z izvajanjem nalog na različnih geografskih območjih srečevali z različnimi kulturami, drugačnimi medosebnimi odnosi in vedenjskimi navadami, izpopolnjevali so znanje tujih jezikov ter preverjali svoje komunikacijske sposobnosti. Na podlagi dolgoletnih izkušenj se je močno spremenil tudi način in pomen celostne skrbi za pripadnike na MOM, vključujoč tudi njihove družinske člane. Podpora pripadnikom SV se je tako z njih samih razširila tudi na družinske člane tako v psihološkem, zdravstvenem in duhovnem smislu. Med odsotnostjo pripadnika SV se je oblokoval tudi tesnejši stik družine z vojsko kot urejene organizacije.

NTM-I v pogledu pridobivanja izkušenj ni bila nikakršna izjema, saj je kljub majhnim kontingentom, vsebovala prav vse elemente kot katera koli druga MOM, na kateri je sodelovala ali še sodeluje SV.

Pridobljene izkušnje za SV lahko strnemo v dve kategoriji, na osebni ravni in na ravni poveljstev in enot, iz katerih so prihajali posamezniki.

Poleg delovanja v povsem drugačnem kulturnem okolju, komuniciranja v tujem jeziku, razumevanja drugačnih - neevropskih medosebnih odnosov, je predstavljala tovrstna misija tudi neprecenljivo izkušnjo vsakemu posamezniku. Že med pripravami je moral vsak posameznik izboljšati individualno usposobljenost, predvsem s področja izvajanja postopkov ter taktike bojnega in nebojnega delovanja, zaščite sil ter štabnih postopkov. Z udeležbo v NTM-I pa je vsak posameznik potrdil in preveril svojo pripravljenost in sposobnost za delovanje v MOM.

Poveljstva in enote so z izkušnjami pridobila nabor znanj, potrebnih za pripravo, usposabljanje, napotitev in izvedbo podobnih mednarodnih operacij.

7 VERIFIKACIJA HIPOTEZ

- Nato kot neokupacijska sila je s svojo kadrovske, strokovno in materialno pomočjo bistveno pripomogel k postavitvi vojaškega izobraževalnega sistema v Iraku.

Na prvi pogled bi pričakovali, da bo vključevanje držav zavezništva v obnovo in izgradnjo iraškega varnostnega sistema, ke rje tako želela takratna začasna civilna oblast, za Iračane dobrodošlo. Pri tem pa naletimo na problem informiranja, seznanjanja preprostih Iračanov z vlogo in namenom zavezniškega vključevanja.

Na eni strani se pojavlja enačenje pripadnikov Natovih sil s pripadniki koalicijskih sil – agresorskih sil, kakor jih je videla velika večina iraških državljanov. Preprostemu človeku je bilo dejansko težko predstaviti in razložiti, da mu želi pomagati vojak, oblečen v enako uniformo, z enakimi oznakami, kakor tisti, ki mu je morda pred nekaj meseci porušil dom ali celo ubil bližnjega.

Po drugi strani pa je bila vloga Natove misije v Iraku znana in poznana izredno ozkemu delu tako političnega a tudi vojaškega iraškega vodstva.

To pomanjkljivo informiranje so najbolje izrabili uporniki in pripadniki terorističnih skupin. Z neodobravanjem Natovega vključevanja jim je bilo olajšano rekrutiranje, pridobivanje finančnih sredstev in neposredno delovanje proti pripadnikom koalicijskih in Natovih sil.

Zaradi hitre pripravljenosti, visoke strokovne usposobljenosti, predvsem pa ogromnih materialnih in finančnih sredstev (donacije in neposredna materialna pomoč) je Nato s sodelujočimi članicami predstavljal edino organizacijo, sposobno pripraviti, organizirati ter na daljši rok izvajati pomoč pri postavitvi vojaškega izobraževalnega sistema v Iraku.

Iz navedene pripravljenosti za izvedbo misije, navzlic težavam s prepoznavnostjo in verodostojnostjo slednje, lahko omenjeno hipotezo potrdim v celoti. Nato je pripomogel k postavitvi iraškega vojaškega izobraževalnega sistema. Kljub močnemu zmanjšanju sestave izvaja NTM-I še danes naloge, za katere si pred petimi leti nihče ni niti upal pomisliti, da bo do njih prišlo. Kljub vsemu pa nekateri kazalci kažejo tudi drugo plat medalje. Rezultat dela NTM-I je vsekakor tudi več usposobljenih

podčastnikov in častnikov, kar pomeni povečevanje sestave in vloge iraških varnostnih sil, to pa posledično pomeni tudi zmanjševanja sestave MNF-I. Žal so se na prenos odgovornosti boljše kot IVS pripravili uporniki, ki s polno močjo napadajo pripadnike IVS, civilno prebivalstvo na območjih pod nadzorom IVS in pripadnike MNF-I.

Delo NTM-I torej še ni končano in se bo nadaljevalo v novih okvirih in na novih temeljih²¹.

- Udeležba slovenskih vojakov je pripomogla k uspehu Natove misije za usposabljanje v Iraku in pri izgradnji nove iraške vojske.

Verifikacijo hipoteze moram nujno razdeliti na dve področji: na mednarodno sfero in področje priznavanja notranje javnosti.

S stališča Nata je Slovenija tako v materialnem in tudi v kadrovskem smislu, prispevala svoj kamenček v mozaik uspeha NTM-I pri oblikovanju nove iraške vojske. Prispevek Slovenije sploh ni bil tako majhen in nepomemben. Izpolnili smo dve od predlaganih treh oblik usposabljanja (Grizold 2005, 90)²². Usposabljanje v Iraku smo izvedli z visoko usposobljenim kadrom, kar so nam v osebnih pričevanjih zagotavljali pripadniki tujih armad, sodelujočih v NTM-I²³. Donirana vojaška oprema pa je bila primerna za takojšnjo uporabo, saj so jo pripadniki iraških varnostnih sil v veliki meri že poznali.

S svojega zornega kota in poznavanja razmer pa trdim, da je Slovenija s svojim prispevkom pokazala bistveno več, kot samo »show your flag«.

Domači javnosti pa je bila udeležba slovenskih vojakov v Natovi misiji v Iraku slabo predstavljena in zaradi tega je javnost tudi ni razumela in sprejela. Tako se je slabo

²¹ 26. julija 2009 sta namestnik generalnega sekretarja Nata in iraški obrambni minister podpisala sporazum med Natom in iraško vlado. Sporazum predstavlja mejnik v zagotavljanju pravnih pogojev za delovanje Nata v prizadevanjih po nadaljnjem razvoju IVS.

²² Severnoatlanski svet je predlagal tri oblike izvajanja usposabljanja, in sicer: usposabljanje v Iraku, usposabljanje zunaj Iraka ter koordinacijo in distribucijo pri zagotavljanju opreme novi iraški vojski.

²³ O sami vrhunski usposobljenosti pa pričajo tudi pisne (zaupne) ocene našega dela, ki smo jih prinesli domov.

javno mnenje ustvarilo zaradi neusklajenega delovanja politike, neizraženih nacionalnih interesov ter prikrivanja strokovnih odločitev. Povsem normalno je ogorčenje, neodobravanje in celo nasprotovanje javnosti političnim odločitvam, ki so bile sprejete za zaprtimi vrati, brez širšega dialoga in brez predstavljenih argumentov. Večina razprav pa je bila predvsem politični dvoboj pozicije in opozicije.

Hipotezo lahko potrdim z zadržkom glede na poglede slovenske javnosti.

V očeh zunanje vojaško-politične strokovne javnosti je k uspehu NTM-I vsekakor pomembno prispevala tudi Slovenija. V domačem merilu pa tudi po koncu sodelovanja in po vrnitvi zadnjega pripadnika SV iz Iraka nismo znali narediti zgodbe o uspehu.

Menim, da je zaradi prevelikega vpliva političnega nasprotovanja sprejemanju odločitve o napotitvi slovenskih vojakov v Irak od javnosti težko pričakovati, da bo sposobna razbrati dejanske argumente za odobravanje, razumevanje in vrednotenje slovenskega prispevka pri postavitvi nove iraške vojske.

- Slovenska vojska je s sodelovanjem v Natovi misiji za usposabljanje v Iraku pridobila dragocene izkušnje za delovanje v večnacionalnih misijah ter za delovanje v varnostno tveganem okolju.

Hipotezo lahko potrdim v celoti, a z dopolnitvijo, da je morda prav intenzivnost sodelovanja v NTM-I koristna s stališča, da pozitivne izkušnje takoj prenesemo v delovanje ostalih MOM, pomanjklivosti in napake pa skušamo odpraviti skozi proces priprav na nove odprave.

Res je bila udeležba SV v Iraku bolj simbolična v primerjavi z večjimi kontingenti v KFOR ali ISAF vendar je tudi ta misija prinesla nekaj novih izkušenj v delovanju v MOM.

Z gotovostjo trdim, da je bila NTM-I v vseh pogledih do sedaj najbolj tvegana misija v kateri je sodelovala SV. Pri tej trditvi se bom opiral zgolj na navedbe svojega predhodnika v Iraku, Lokovška, dane 13. februarja 2009 ob sprejemu pri ministrici za obrambo »Maj 2006 je bil krvav. Na nas so izstrelili več granat kot leta 1991 v

osamosvojitveni vojni. V šestih mesecih, kar sem bil tam, je bilo ubitih deset ljudi iz naše baze v napadih iraških upornikov na naše položaje. K sreči noben Slovenec, le eden od nas je bil ranjen.« (Kocjan 2009)

Več od tega ne morem napisati zaradi tajnosti podatkov.

Poleg delovanja v povsem drugačnem kulturnem okolju, komuniciranja v tujem jeziku, razumevanja drugačnih - neevropskih medosebnih odnosov, je predstavljala tovrstna misija tudi neprecenljivo izkušnjo vsakemu posamezniku. Že v fazi priprav je moral vsakdo izboljšati individualno usposobljenost, predvsem s področja izvajanja postopkov ter taktike bojnega in nebojnega delovanja, zaščite sil ter štabnih postopkov. Z udeležbo v NTM-I pa je vsak posameznik potrdil in preveril svojo pripravljenost, sposobnost za delovanje v MOM.

Izkušnje so se pridobivale tako v fazi priprav, napotitve, izvedbe kakor tudi konsolidacije.

Poveljstva so se v fazi priprav naučila, kako napotitve načrtovati, naučila so se usposabljanje posameznike in enote za izvedbo posamezne naloge, a tudi, kako se organizira konvoj transporta in prenos poveljevanja.

Poveljstva in enote so z izkušnjami pridobila nabor znanj, potrebnih za pripravo, usposabljanje, napotitev in izvedbo podobnih mednarodnih operacij.

Največje izkušnje je misija prinesla predvsem zaradi izjemne oddaljenosti in popolne nemoči dodatne oskrbe po odhodu na območje operacije. To je pomenilo, da če nečesa nismo načrtovali in vzeli s seboj, potem tega pač nismo imeli.

8 ZAKLJUČEK

Na začetku naloge sem se vprašal kakšen je prispevek Slovenske vojske pri usposabljanju nove iraške vojske. Skozi verifikacijo hipotez je bilo potrjeno, da je treba prispevek gledati skozi prizmo mednarodne skupnosti, sodelujočih držav v povojni obnovi Iraka, postavitvi iraškega vojaškega izobraževalnega sistema in iraških varnostnih sil ter v luči domače javnosti tako laične kakor tudi strokovne.

Mednarodna skupnost nam, upoštevajoč velikost Republike Slovenije, v veliki meri priznava velik prispevek pri obnovi povojnega Iraka. Svoj delež smo več kot samo simbolno pokazali z neposrednimi donacijami iraškim varnostnim silam, s prispevki organizacijam ki so usposabljevale varnostne sile, z usposabljanjem policistov in seveda tudi s sodelovanjem v Natovi misiji za usposabljanje v Iraku.

V času sodelovanja Slovenske vojske v NTM-I je mednarodni skupnosti preko misije na terenu uspelo obnoviti iraški vojaški izobraževalni sistem, ga preusmeriti v zahodnim vojskam primerljiv sistem in več kot podvojiti celotno moštveno sestavo iraškega ministrstva za obrambo.

V strokovnem smislu so bile nove iraške varnostne sile sposobne kompleksnejših bojnih delovanj, vključno z boji v naseljenem mestu, ter v sklopu višjih organizacijskih enot – do nivoja bataljona. Varnostne sile so postale dovolj številčne, primerno opremljene in usposobljene, da so lahko pričele postopno prevzemati samostojno odgovornost za zagotavljanje varnosti v pokrajinah.

Za delovanje slovenskih policistov in vojakov so posamezniki, enote in država Republika Slovenija, prejemale pohvale in priznanja za visoko usposobljeno in motivirano opravljeno delo.

Z nalogami Slovenske vojske, opredeljenimi v Zakonu o obrambi ter zahtevami zaveznitva po osem odstotni prisotnosti oboroženih sil v MOM, se večja pomen sodelovanja v mirovnih operacijah in misijah. Ker tovrstna naloga močno odstopa od zaščite nacionalne varnosti in še bolj od humanitarnih nalog zaščite in reševanja domačega prebivalstva, je treba javnosti razložiti te naloge in obveznosti ter vložiti dovolj časa, volje, energije in znanja v informiranje državljanov. Z boljšo informiranostjo bo mogoče zagotoviti, da tovrstne politične odločitve podpira in

odobrava tudi širša javnost. Razhajanje med političnimi odločitvami in mnenjem javnosti bo v takem primeru manjše.

Vladna pobuda o širšem političnem konsenzu glede prihodnjih napotitev na MOM, o katerih se naj razpravlja v ustreznih parlamentarnih odborih in parlamentu, bo imela z zadostno podporo volilcev in z ugodnim javnim mnenjem še toliko večjo legitimnost. Res pa je, da parlament ni vedno prostor širšega konsenza, je tudi prostor političnega obračunavanja in nasprotovanja zaradi pridobivanja političnih točk. To ni prostor kjer bi vedno zmagovala moč argumentov, včasih zmaga tudi argument politične moči večine²⁴.

Dejstvo je, da se odpor javnosti do misij z višjo stopnjo tveganja izgub človeških življenj bistveno povečuje. Z zadostno informiranostjo in ozaveščenostjo čim širše javnosti bi se verjetno tudi ta črnoglednost lahko umilila.

Prav pridobljene izkušnje, resnost pristopa, priprave in izvedbe sodelovanja v mirovni misijah in operacijah lahko bistveno zmanjšajo tveganje in ogroženost akterjev.

Dvanajst let delovanja v MOM predstavlja neprecenljivo izkušnjo Slovenske vojske, ki je vplivala tako na razvoj posameznika kakor tudi na razvoj organizacije. Samo delovanje Slovenske vojske na MOM je spodbudilo razvoj sodobne vojaške organizacije, sposobne delovanja na tujem v sodelovanju z vojskami zavezništva.

Delovanje v MOM prinaša spremembe v postopkih in taktikah izvajanja nalog ter postopkov zaščite sil (Furlan 2009, 94-98). Pridobljene izkušnje in opazovanje partnerskih vojsk je prineslo spremembe pri opremljanju enot, modifikacije uniform ter nove načine uporabe opreme. Pripadniki so se z izvajanjem nalog na različnih geografskih območjih srečevali z različnimi kulturami, drugačnimi medosebnimi odnosi in vedenjskimi navadami, izpopolnjevali so znanje tujih jezikov ter preverjali svoje komunikacijske sposobnosti.

²⁴ Na primeru Iraka je to jasno vidno. Če je Ropova vlada že razmišljala o Iraku in potem zaradi bližajočih volitev utihnila oziroma se po nojevsko skrila, potem pa z vsemi topovi napadla novo Janševo vlado, ki je šla samo v NTM-I (z mandatom OZN), ne pa v koalicijske sile, o čemer pa se je Ropova vlada pogovarjala z dansko vlado, potem je to očiten znak, da soglasja ni bilo zaradi političnih razlogov in ne zaradi strokovnih.

Na podlagi dolgoletnih izkušenj se je močno spremenil tudi način in pomen celostne skrbi za pripadnike na MOM, vključujoč tudi njihove družine. Podpora pripadnikom SV se je tako z njih samih razširila tudi na družinske člane v psihološkem, zdravstvenem in duhovnem smislu ter med odsotnostjo pripadnika SV prerasla v tesnejše stike družine z vojsko kot urejeno organizacijo.

NTM-I v pogledu pridobivanja izkušenj ni bila nikakršna izjema, saj je kljub majhnim kontingentom, vsebovala prav vse elemente kot katera koli druga MOM, na kateri je sodelovala ali še sodeluje SV.

Pridobljene izkušnje za SV lahko strnemo v dve kategoriji, na osebni ravni in na ravni poveljstev in enot, iz katerih so prihajali posamezniki.

Vsak posameznik, ki je kadarkoli sodeloval na MOM v povsem tujem kulturnem in jezikovnem okolju, je s tem pridobil dragocene izkušnje za svoje nadaljnje delo, predvsem pa tovrstne dogodivščine širijo obzorja in dajejo neko novo, dodano vrednost delu pripadnika varnostnih sil.

LITERATURA

Primarni viri

- Furlan, Branimir in drugi. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Defensor.
- Furlan, Branimir. 2009. Izkušnje sodelovanja v operacijah kriznega odzivanja. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Bric Roman, 87-98. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.
- Gačič, Siniša. 2005. Vsak mesec smo bližje. *Mladina* (10). (13. marec 2005)
- Gačič, Siniša. 2006. Ne v našem imenu!. *Mladina* (5). (30. januar 2006)
- Grizold, Anton. 1999. *Evropska varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grizold, Anton. 1999. *Nacionalno varnostni sistem*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grizold, Anton. 2005. *Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grizold, Anton in Ferfila Bogomil. 2000. *Evropska varnostna arhitektura*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hajnšek, Sašo. 2005. *Vpliv urbanega okolja na sodobno bojevanje*, diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jelušič, Ljubica. 2003. Mirovne operacije kot oblika globalne mirovne preventive pred širjenjem groženj. *Teorija in praksa* 40 (4): 627-647.

- Jelušič, Ljubica, ur. 2005. *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Jelušič, Ljubica. 2009. Oblikovanje strategije sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in na misijah. V *Bilten Slovenske vojske*, ur. Alojz Šteiner, 11 (1): 39-62. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Kocjan, Aleš. 2009. Slovenci v Iraku gledali smrti v oči. *Večer* (V žarišču). (14. februar 2009)

- Lokovšek, Dimitrij. 2007. *Analiza varnostnih razmer v Iraku v letu 2006*, specialistično delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Malešič, Marjan. 2002. *Nacionalna mednarodna varnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Osojnik, Davorin. 2006. *Analiza objektivnih dejavnikov vojne v Iraku*, diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Petrovčič, Peter. 2008. Konec neke nesmiselne misije. *Mladina* 51 (8). (19. december 2008)

- Prezelj, Iztok. 2002. Ogrožanje nacionalne varnosti Republike Slovenije in vključevanje v Nato. *Teorija in praksa* 39 (3): 426-441.

- Rode, Marko. 2009. Slovenski policisti na mednarodnih civilnih misijah. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Bric Roman, 110-128. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Russett, Bruce. in Starr Harvey. 1992. *Svetovna politika*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Strmčnik, Matjaž. 2006. *Analiza varnostnih razmer v Iraku po padcu Sadama Huseina*, diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Svete, Uroš. 2006. Quo vadis, Irak. *Slovenska vojska* 14 (5): 24-26. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Šteiner, Alojz. 2009. 12 let sodelovanja SV v mednarodnih operacijah in na misijah. *Slovenska vojska* 27 (7): 15-21. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Šteiner, Alojz in Geder Alan. 2009. Značilnosti sodelovanja Slovenske vojske v dosedanjih mednarodnih vojaških operacijah in misijah. V *Bilten Slovenske vojske*, ur. Alojz Šteiner, 11 (1) 183-210. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Šterbenc, Primož. 2005. *Šiiti: Geneza, doktrina in zgodovina odnosov s suniti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Trampuš, Jure. 2005. Na Bagdad, na Bagdad!. *Mladina* (10). (13. marec 2005)

- Valenčič, Erik. 2007. Slovenski »Alo, alo!« v Iraku. *Mladina* (16). (21. april 2007)

- Vegič, Vinko. 2005. Izguba življenja vse manj sprejemljiva. *Revija Obramba* 37 (5): 22-25. Ljubljana: Defensor.

- Vuga, Janja. 2009. Sodelovanje Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah v očeh slovenske javnosti. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Bric Roman, 70-85. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije.

- Žerdin, H. Ali. 2006. Koliko trupel, minister Rupel. *Mladina* (3). (16. januar 2006).

- Iraq Strategy Review, National security council, 2007. Central command.

- *Organizacija združenih narodov.*

Dostopno prek: <http://www.uno.org> (21. januar 2009).

- Vlada RS. 2008. Sklep 87100-19/2008/6 Vlada RS. Dostopno prek:

<http://www.vlada.si>.

Internetni viri:

- CSIS - Center for Strategic & International Studies. 2007. *Burke Chair on Iraq War*.
Dostopno prek: <http://www.csis.org/burke/iraq> (21. januar 2009).

- *Exercise »Broadsword« - IMAR Cadets Exercise Counter Insurgency*.
Dostopno prek: [http://www.afsouth.nato.int./JFCN_Missions/
NTM-I/Articles/07/NTMI_A_07_07.htm](http://www.afsouth.nato.int./JFCN_Missions/NTM-I/Articles/07/NTMI_A_07_07.htm) (3. februar 2009).

- *Irak*. Dostopno prek: <http://www.wikipedia.org/wiki/Irak>
(13. januar 2009).

- *Irak*. Dostopno prek: <https://www.cia.gov/cia/publikations/factbook>
(13. januar 2009).

- *Iraq Coalition Troops*. Dostopno prek:
http://www.globalsecurity.org/military/ops/iraq_orbat_coalition.htm
(13. januar 2009).

- *Iraq podcast*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/speech/2007/s070423b.html>
(13. januar 2009).

- *Izredna seja DS*. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/>
(13. januar 2009).

- *MNSTC-I*. Dostopno prek: <http://www.mnstci/centcom/mil> (13. januar 2009).

- *Nato in Iraq*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/iraq/index>
(13. januar 2009).

- *NATO and Iraq: agenda for the future*. Dostopno prek:
<http://www.nato.int/docu/update/2008/04-april/e0417a.html> (3. februar 2009).

- *NATO's assistance to Iraq*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/iraq-assistance/index.html> (3. februar 2009).

- *NATO's assistance to Iraq, What does this mean in practice?*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/issues/iraq-assistance/practice.html> (3. februar 2009).

- *NATO Training Mission-Iraq*. Dostopno prek: http://www.afsouth.nato.int/JFCN_Missions/NTM-I/ (18. avgust 2009).

- *NATO trains over 1,000 Iraqi officers*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/update/2006/01-january/e0118a.htm> (15. januar 2009).

- *SACEUR Visits NATO Training Mission – Iraq*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/shape/news/2007/03/070330a.htm> (3. februar 2009).

- *Slovenija in NATO*. Dostopno prek: <http://nato.gov.si/slo/slovenija-nato/> (4. marec 2009).

- *Statement on Iraq*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-098e.htm> (3. februar 2009).

- *Unitet States Department of Defense Measuring Stability and Security in Iraq*. Dostopno prek: <http://www.defenselink.mil/home/Iraq-Reports/.html> (11. december 2009).